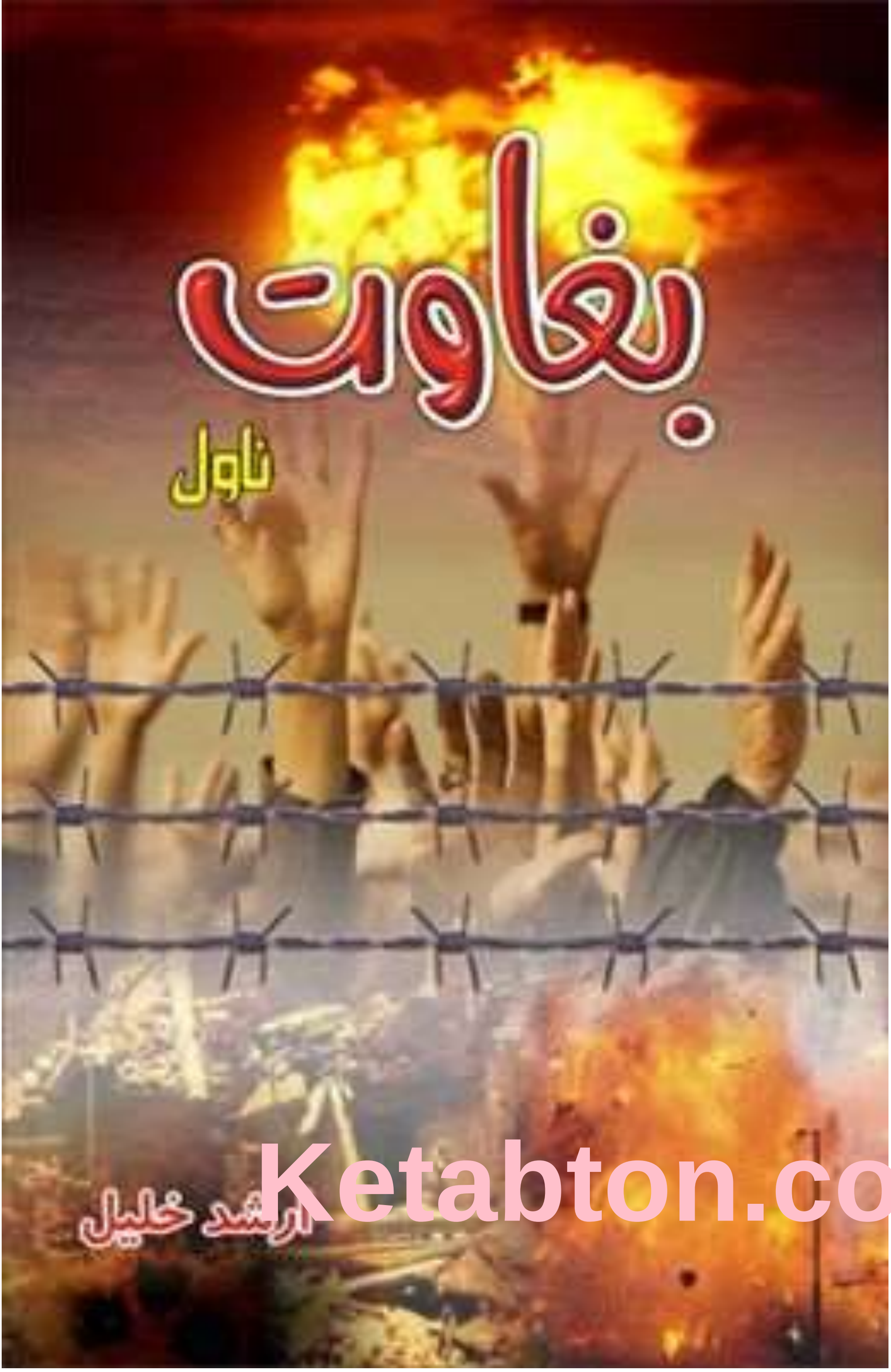

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت

(ناول)

ارشد خلیل (لېونے افغان)

پوهه لائبریري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ټول حقونه د لیکوونکي په حق کښې محفوظ دي

د کتاب نوم: بغاوت

صنف: ناول

لیکوونکی: ارشد خلیل (لېوني افغان)

کمپوزر: سلېمان کامل

سرپاڼه: احسان الله منیب

پروف: ډاکټر محمد زبېر حسرت

اهتمام: مرکه پبلي کېشنز مردان

چاپ: اول ځل /کال 2012 میلادي

شمېر: یو زر

بیعه: دوه سوه کالداري

درک: یونورسټي بک اېجنسي پېښور

انلائن ایډیشن: پوهه لائبریري http://poha.pk/library

او د لر او بر پښتون افغان وطن د هر ښهٔ

کتاب پلورنځی نه تر لاسه کېدی شي

رابطه: 03455557575

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

د هغه سرونو په نوم چې پکښې

د پښتون د ازادۍ او ابادۍ

فکر بې قراره دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

بايزيد پير روښان، نورمحمد تركۍ، ډاكټر نجيب سره سره د هغه ټولو پښتنو ځوانانو ننګيالو په نوم چې د خپل پښتون اولس د سر لوړۍ د پاره ئې خپل ځانونه قربان كړي دي او غلامي ئې نۀ ده قبوله كړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما بغاوت

ملګرو لوستونکیو! دا ناول زما د پښتو ژبې، ادب او د قام د خپلواکۍ په لړ کښې يو وړوکے شان کوشش دے ، زۀ په ځان باندې د خپلې ژبې او قام ډېر پور ګڼم او غواړم چې د دې د پاره ډېر کار وکړم ځکه چې پښتو ژبه او پښتونخوا وطن زمونږ د مور درجه لري او چې څوك په خپله مور باندې ننګ نۀ کوي هغه له سره هډو پښتون نۀ دے۔

د دې ناول په اړه به فېصله ګران لوستونکي کوي او معيار به ئې ټاکي خو زۀ هم له ګرانو لوستونکيو نه دا طمع لرم چې ماته به زما کمزورۍ په ګُته کړي چې په ائنده کښې ئې د سهوې کوشش وشي۔

زۀ د ملګري او ورور سلېمان کامل صېب ډېره مننه کوم چې د مشورو نه علاوه ئې د کمپوزنګ کار هم سر ته ورسوۀ ، د پروف ريډينګ د پاره د ډاکټر محمد زبېر حسرت صېب هم مننه کوم چې خپل قيمتي وخت ئې ماته راکړۀ۔ د احسان الله منيب صېب هم ممنون يم چې د کتاب د چاپ ذمه واري ئې په خپل سر واخسته او د خپلو ټولو خواخوږو هم مننه کوم چې زما د دې کتاب چا پ ته په طمع وو۔

په ډېره مينه او مننه

ارشد خليل(لېونے افغان)

پېښور پښتونخوا

۹م ستمبر ۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول ټوك

د پېښور په يو کلي کښې يو زلمے د ګل په نامه اوسيدهٔ ـ ګل به په کلي کښې زميندارې کوله، يوه ورځ سحر وختي ګل د چائې ډوډۍ خوړو نه پس خپله قلبه پټو ته روانه کړه. څهٔ زمکه ئې اړولې وه او څهٔ ورته لا پاتې وه ـ هغه ئې هم نن واړوله او تخم ئې پکښې واچولو. ګل ټول کار خلاص کړهٔ او ستړے ستومانه کور ته روان شهٔ. کور ته چې څنګه رادننه شهٔ نو کور کښې ئې ګنه ګوڼه وه ـ د دهٔ درې خويندې وې چې درې واړه د دهٔ نه په عمر کښې مشرانې وې او پلار ئې په خپل ژوند وادهٔ کړې وې ـ نن په يو وخت ټولې دوي کره راغلې وې ـ ګل درې واړه خوېندو سره ستړے مهٔ شې وکړل او بيا ئې په کوزه مخ لاس وينځل ـ د دوي مور ژوندۍ وه ـ ګل په مور خو څهٔ چې په درې واړو خوېندو هم بلا ګران وهٔ او ډېر نيازبين ئې لوے کړے وهٔ ـ د پلار د مرګ نه شپږ مياشتې پس ګل پيدا شوے وهٔ ـ د پلار نه پس د خوېندو هم دهٔ ته سترګې وې ـ په دې دنيا کښې هم دا ورور ئې د سترګو تور وهٔ ځکه چې ښځه کهٔ ډېر مالدار سړي هم ته وادهٔ شي خو چې ورور ئې په لاس وس تکړه نهٔ وي نو د خاوند په کور کښې ئې قدر عزت کم وي ـ د پلار نه په وراثت کښې ګل ته پنځهٔ جريبه زمکه پاتې شوې وه.دا زمکه به دهٔ په خپله کرله او چې کله به ئې فصل پوخ شهٔ نو بيا به ئې په ګجرانو خرڅولو او دغه رنګ ئې خپل ژوند تېرولو چې کله به ئې فصلونه خرڅ کړل نو څهٔ روپۍ به ئې مور له د مړي ژوندې د پاره ورکړې او څهٔ روپۍ به ئې خپلې مشرې خور سره کېښودې او باقي روپۍ به دهٔ خپل جېب او د کور خرچ له ځان سره کېښودې ـ مشرې خور نوم ئې سلطانه وهٔ ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمې خور نوم ئې نيازمينه وهٔ او د درېمې نوم ئې فريده وهٔ ـ يو مازيګر چې ګل خپل کور ته راغے نو خوبندې ئې بيا په شريکه کور ته راغلې وې ـ ستړي مهٔ شي نه پس ګل ټولو سره لاس ملاو کړهٔ ـ مشرې خور سلطانې ځان ته رانزدې کړهٔ او په تندي ئې ښکل کړهٔ او ورته ئې ووئيل چې وروره دلته مونږ سره په کټ کښې کښينه ـ ګل ورته وئيل چې خورې زهٔ لږ مخ لاس وينځم نو بيا درسره خبرې اترې کوم ـ فريدې خور ورته کوزه ډکه کړه ، ګل مخ لاس اوينځل او سلطانې خور سره په کټ کښې کښيناستهٔ ـ نيازمينې خور ئې حلوه پخه کړې وه، ورته ئې ډېره په مينه راوړه، فريدې ورله چائې راوړه ـ ګل چې حلوه خوړه نو سلطانې ورته خبره راوچوله چې وروره بس دے مور مو هم ډېره کمزورې شوې ده او د پلار د مرګ نه پس ورسره ستا غم دے ستا ځنګه خوښه ده چې تا له يوه ښکلې شان جينۍ وګورو او درله زر تر زره وادهٔ وکړو نو مور به مې هم ستا ښادي په خپل ژوند ووينې او مونږ به هم خوشحاله شو ځکه چې ستا په سر د وادهٔ سهره زمونږ ډېر لوے ارمان دے چې ستا په خوشحالۍ کښې يو ځاے شو او ستا اباد کور ووينو ـ سلطانې خپله خبره زياته کړه چې کهٔ خبر وې او الله تعالٰی ته منظوره وې نو ستا به نوے ژوند جوړ شي، خپل کور ، خپله ښځه او خپل بال بچ به وي ـ دا خبره د ګل په زړهٔ کښې د اول نه وه خو د دهٔ سوچ وهٔ چې مخکښې به لږې ډېرې پيسې جمع کړم نو بيا به دا خبره خپلې مور او خوبندو ته وکړم خو ګل له نن موقع په لاس ورغله او سلطانې خور ته ئې ووئيل چې خورې دا خبره دې سمه ده ، بس چې ستاسو ځنګه خوښه وي زما هم خوښه ده ـ په خوا کښې کټ کښې ورسره نيازمينه او فريده هم ناستې وې ـ نيازمينې سلطانې خور ته مخ راواړولو او وې وئيل چې کهٔ ستاسو خوښه وي نو زمونږ محلت کښې د حاجي ګلاب خان يوه لور ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ډېره حیاناکه پیغله ده ، هغه به ګل له وغواړو او هسې هم حاجي ګلاب خان ناجوړه دے نو خامخا به ورسره د لور غم وي ـ مور ئې ووئیل چې هو کنه بچې هغه خو دې د پلار ډېر خوږ ملګرے وۀ ، هر مازیګر به دې د پلار خواله راتلو او چې پلار به دې کله هم د شپې کورته راغلو نو د ګلاب خان خبرې به ئې کولې ـ ګلاب خان او پلار به دې مدام د یو بل تپوس کولو ـ د دواړو یو بل سره ډېره مینه وه ـ په دې کښې فریدې خور ئې ووئیل چې بیا خو خبره نوره هم اسانه شوه ، سلطانې ووئیل چې د ګلاب خان لور ګلالۍ خو زما هم ډېره خوښه ده، ډېره ښه جینۍ ده او ورور ته ئې مخ راواړلو چې وروره زمونږ دا جینۍ ډېره خوښه ده، ستا څنګه خوښه ده چې درله ئې وغواړو ـ ګل ورته ووئیل چې څنګه ستاسو خوښه وي زما هم هاغه رنګ خوښه ده ـ سلطانې خور ئې ووئیل چې د جمعې په ورځ به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو او ګلالۍ به ستا د پاره ترې وغواړو ـ په ګل باندې خپلې خوبندې ډېرې ګرانې وې او د حد نه زیاته مینه ئې ورسره کوله ځکه چې په دې دنیا کښې د دۀ د بوډۍ مور او د دې خوبندو نه بغېر نور هیڅوک نۀ وو ـ یو دوه ملګري ئې هم وو ، هغوي سره به کله کله د شپې حجرې ته لاړۀ ـ

د جمعې په ورځ درې واړه خوبندې او مور ئې د ګلالۍ لیدو او غوښتو له د ګلاب خان کره لاړې ـ د ګلاب خان ښځې ورته په روڼ تندي هرکلے اوئیل ، ډېره مېلمستیا ئې وکړه او ډېره په مینه ئې ورسره خبرې اترې وکړې ـ په خبرو خبرو کښې د ګلاب خان ښځې نه سلطانې پوښتنه وکړه چې ببو ګلاب خان کاکا څنګه دے ، څۀ ګوزاره ئې شوې ده کنه ـ هغې ورته وئیل چې په ډېرو ډاکټرانو مو وګرځولو خو څۀ ګوزاره ئې نۀ ده شوې ـ نیازمینې ترې تپوس وکړۀ چې ډاکټران څۀ وائې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو هغې ورته په جواب کښې وئيل چې بچې ډاکټران وايي چې دا ئې د عمر تقاضه ده ځکه چې بوډاوالے په خپله يوه لويه بيماري ده، ډېر کمزورے شوے دے، په کور کښې دې ارام کوي ـ سلطانې خپله مقصدي خبره پېل کړه او د ګلاب خان ښځې نه ئې د ګلالۍ رشته د ګل د پاره وغوښته . د ګلاب خان ښځې په لوے زړهٔ دا خبره واورېده او دوي ته ئې په جواب کښې ووئې چې ګلالۍ خو زما دا يوه لور ده ، تاسو ښهٔ خبر يئ چې اللّٰه پاك راله د دې نه پس بل اولاد نهٔ دے راکړے زهٔ به د ګلالۍ پلار سره خبره وکړم نو بيا به تاسو له جواب درکړم ـ سلطانې ورته وئيل چې تروري ګل خو هم زمونږ يو ورور دے زمونږ ټولې خوشحالۍ هم دهٔ سره تړلې دي او بيا ګل خو ستاسو د سترګو وړاندې لوے شوے دے ـ د هغهٔ د ټول کړهٔ وړهٔ نه تاسو خبر يئ ـ د ګلالۍ مور ورته وئيل چې ګل خو زما د ځوي په شان دے خو خبر دے بچې مونږ به پرې کور مشوره وکړو ځکه چې مشوره کښې خير وي ـ زهٔ به يو څو ورځې پس تاسو له په خپله جواب درولېږم ـ د ګل مور ورته ووئيل ښه ده خورې مونږ به اوس لاړ شو خبر دے تاسو پرې خپله مشوره وکړئ ـ رخصت ئې واخست ، خپل کور ته لاړې او د ګل خوبندې خپلو خپلو کورنو ته لاړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېم ټوك

څو ورځې پس د ګلالۍ مور دوي کره جواب راولېږۀ چې سبا سحر مونږ کره راشئ. د ګل مور ډېره خوشحاله شوه خو وسوسو به هم په خپل ګرفت کښې راګېر ه کړه چې هسې نه انکار وکړي. زر ئې برقعه راواخسته او سلطانې لور کره لاړه. سلطانې فریدې او نیازمینې کره هم جواب ولېږۀ چې سبا له ځان تیار کړي چې ګلاب خان کاکا کره لاړ شو. شپه تېره شوه ، ګل سحر وختي پاڅېدۀ ، نمونځ ئې وکړۀ، مور ورله ډوډۍ چائې تیاره کړي وه ، دۀ ته ئې کېښودۀ او بیا لاړه د قران پاك تلاوت ته کښیناسته. ګل ناست وۀ چائې ئې څښله او مور ئې قران شریف بند کړۀ او په ګل ئې چف وکړۀ. ګل پاڅېدۀ لور او بېلچه ئې راواخستۀ ، پټې ته روان شۀ خو مور ورله اواز ورکړۀ چې مونږ به نن بیا د ګلاب خان کره ځو ځکه چې هغوي پرون جواب کړے دے ، ځو ورکره ګورو چې څۀ جواب راکوي. ګل مور ته وئیل سمه ده، بس اللّٰه پاك دې هغه وکړي چې زمونږ د ټولو خېر وي پکښې. زۀ اوس ځم په پټو چکر وهم بیا به مازیګر راشم ، نورې خبرې به بیا کوو. مورئې په سر لاس راښکۀ وې ځه بچے خدا ے دې مل شه.

لږ وخت پس سلطانه راغله ، دغه رنګ فریده او نیازمینه هم لږ ساعت پس راغلې برقعې ئې کېښوې او خپلو کښې په مجلس شوې. نیازمینه زر راپاڅېده او وې وئیل چې زۀ به درله یوه پیالۍ چائې پخه کړم ، چائې به وڅښو نو بیا به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو. مور ورته وئیل ښه ده بچې خو وګوره چې ګوره شته کنه ما وختي خیال ونۀ کړۀ کۀ نۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو پاس په چتۍ باندې په ډېبې کښې چیني پراتهٔ دې هغه راواخله. نیازمینې ورته ووئیل ښه ده مورې تهٔ بې غمه شه. څهٔ ساعت پس چائې تیاره شوه ، ټولو چائې وڅښله او سمدستې راپاڅیدې په روانه کښې د ګل مور ووئیل لږ صبر وکړئ چې لږې پیسې د ځان سره راواخلم هسې نه چې بیا رامنډې وهم. سلطانې ورته ووئیل مورې تهٔ راځه ما ځان سره پیسې راخستې دي. مور ئې ور د بهر نه ځان پسې راښکهٔ او ګاونډۍ شمعې ته ئې جواب پرېښودهٔ چې کهٔ ګل راغلو نو ورته ووایه چې مور دې وئیل چې چرته لاړ نهٔ شې مونږ راځو او دوي د ګلاب خان کره لاړې د ګلالۍ مور په نمانځهٔ ولاړه وه. دوي په کټونو کښې کښیناستې. نور څوك کور کښې نهٔ وو او ګلاب خان خو له ډېره وخته په کوټه کښې پروت وهٔ. د ګلالۍ مور چې څنګه سلام وچارباسلو نو زر زر د دوي سترې مهٔ شي له راپاڅېده او ټولو ته ئې په خېر راغلې وئیل او خوا کښې ورسره کښیناسته. خپلو کښې ئې خبرې اترې شروع کړې. د ګل مور ترې نه پوښتنه وکړه چې د ګلالۍ پلار څنګه دے ، هغې ورته وئیل چې خورې هم هغه رنګ دے ورځ تر ورځ ئې صحت کمزورے کیږي. فریدې پکښې ووئیل چې تروري ګلالۍ چرته ده ، هغې ورته ووئیل چې هغه خپلوانو کره تلې ده ، د ماشوم سنت دے ما ورته وئیل چې ځا پام به دې غلط شي لاړه شه. په دې خبرو کښې سلطانې مقصدي خبره راواچوله چې تروري د ګل او د ګلالۍ د رشتې خبره مو څنګه کړه؟ ښځې ورته جواب ورکړو چې مونږ ته د ګل او ګلالۍ رشته منظوره ده ، الله پاك دې دا رشته بختوره کړي او ټولو له ئې مبارکي ورکړه. د ګل مور او خوېندې هم ډېرې خوشحاله شوې ، په مخونو ئې د خوشحالۍ رنګونه وځلېدل. د ګلالۍ مور پاڅیده په منډه منډه ئې ورله شربت جوړ کړو اول ئې ورله لږه شان چیني په پیالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنبې راوړه چې خلهٔ خوږه کړي او بيا ئې ورله شربت ورکړهٔ . سلطانې خبره وکړه چې ستاسو کله خوښه ده چې کوېژدن وکړو؟ د ګلالۍ مور ورته ووئيل چې کله مو خوښه وي زهٔ پرې رضا يم . فريدې ووئيل چې تاسو هم ځان تيار کړئ او مونږ به هم د ګل ورور سره مشوره وکړو. د ګلالۍ مور ورته ووئيل چې زهٔ درته يوه خبره کوم چې کوېژدن به ساده طريقه باندې وکړو ، ډېر رواجونه به پکښې نهٔ کوو ځکه چې د ګلالۍ پلار هم ناجوړه دے او هسې هم زمونږ او ستاسو غريبي ده کهٔ تاسو خفه کېږئ نه نو ټول کار به په ساده طريقه خلاص کړو په تاسو به هم بوج نهٔ وي او په مونږه باندې به هم . د ګل مور ورته ووئيل چې خورې ځهٔ چې کوو نو په صلاح مصلحت به ئې کوو او دا رنګ دوي خپل کور ته راروانې شوې . د راتلو سره سلطانې يو ماشوم له پنځوس روپۍ ورکړې چې ورشه د کاکي جان ماما نه سوجي راوړه او لس روپۍ ئې ورله بيلې ورکړې چې په دې باندې ميوه او پلي ګډوډ راوړي . ماشوم سمدستي سوجي راوړه ، فريده ورته کېښناسته اول ئې صفا کړه، بيا ئې باندې کړه . نيازمينې فريدې ته ووئيل چې خورې پام کوه چې حلوه درنه ونهٔ سوزي ښه خوندوره ئې پخه کړه د ورور مو کوېژدن خوشحالي ده چې په کنبې د ځهٔ کمے رانهٔ شي باقي به الله پاك خير وکړي . چې حلوه پخه شوه نو اول ئې خپلې مور له راوړه او ورته ئې ووئيل چې مورې! اول تهٔ خلهٔ خوږه کړه . سلطانې خور ئې په پتنوس کنبې حلوه واچوله او ورته ئې ووئيل چې دا په کورونو وويشه . اوس وخت دے چې نهٔ تېرېږي چې ځنګه به مو نيازبين ورور راځي چې مبارکي ورله ورکړو. نن د ګل په خويندو سم اختر وهٔ . په دې کنبې د مازيګر اذانونه وشول ، سلطانه او نيازمينه په نمانځهٔ اودربدې . په دې کنبې ګل کور ته راننوتو فريده زر د کټ نه راپاڅيده او ډېره په خوشحالۍ ګل ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورنزدې شوه او په مبارکو شوه، مور ئې هم د کوټې نه راوته او ګل ئې په تندي ښکل کړو او ځان ته ئې راجُخت کړهٔ. سلطانې او نیازمینې هم نمونځونه خلاص کړل او د مصلې نه ئې ګل ته اواز ورکړو چې ګله مبارك دې شه ستا او د ګلالۍ رشته وشوه. ګل راغلو او مور سره په کټ کېښناستهٔ او مور ته ئې ووئیل چې مورې ستا هم مبارك شه. فریدې ورله زر حلوه راوړه او په خلهٔ کښې ئې ورکړه. نیازمینې ورله چائې راوړې ګل هم ډېر خوشحاله وهٔ ځکه چې د نوي ژوند ملګرې ئې پیدا شوه او په یوه نوي لاره ئې د ژوند تېرولو پیل وکړو. په دې خبرو اترو کښې د کوږدن خبره هم پخه شوه او نېټه ئې راروانې جمعې له کېښوده. ګل لا د مازیګر نمونځ نهٔ وهٔ کړے. د کټ نه پاڅیدهٔ او دوي ته ئې ووئیل چې زهٔ ځم نمونځ مې نهٔ دے کړے ، نمونځ کوم نو د کلي د سر نه به خوارهٔ هم راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دربم ټوك

په سبا سحر وختي ګل چي ناشته وکړه نو فضل رحمان ګوجر پسې ورغلو هغهٔ سره ئې د فصل پیسې پاتې وې، پنځلس زره روپۍ مخکښې وې او پنځهٔ زره روپۍ ورسره د دې فصل وې هغه ئې ترې نه وغوښتې، هغهٔ ورته لس ورځې نېټه ورکړه ـ څو ورځې پس د ګل خوبندو ځان له نوې نوې جامې وګنډلې او مور له ئې هم سره د پېزاره جامې راوړې ـ د جمعې په ورځ د ګل او ګلالۍ کوېژدن وشوه ـ د کوېژدنې د خوشحالۍ نه چې دواړه کورونه وزګار شو نو دواړو طرفونو د وادهٔ سامانونه برابرول شروع کړل او ورو ورو ئې ځان وادهٔ ته تیارولو ـ څلور میاشتې پس د وادهٔ د نېټې خبري هم شروع شوې ـ د ګل کورنۍ د وادهٔ ټول سامان برابر کړے وهٔ ـ د وادهٔ نېټه هم د دې میاشتې په اخري جمعه کېښودې شوه او دعا د خېر وشوه ـ ګل یوه ورځ خپل ملګرے د ځان سره بازار ته بوتلو او د زرګر د دکان نه ئې د کالیو نمونې راوړې ـ خپلو خوبندو ته ئې وښودلې چې یو سېټ پکښې د ګلالۍ د پاره خوښ کړي ـ هم د دغه نمونې مطابق ئې زرګر له د درې تولو د کالي جوړولو اردر ورکړهٔ ـ د ګلالۍ مور هم د خپل وس مطابق ځان تیار کړے وهٔ او دغسې په هله ګوله کښې ټول وادهٔ راغونډ شهٔ ـ

د ګل او ګلالۍ د نوي ژوند اغاز ډېر په ښهٔ طریقه وشهٔ ـ د ګل په ژوند کښې ډېر اړخونه داسې وو چې د هغې په وجه به هغه په خپل کلي کښې خو څهٔ کړې د خواوشا کلیو کښې به هم خلقو پېژندهٔ او ډېره مینه به ئې ورسره کوله ـ اصل وجه دا وه چې ګل یو ډېر تکړه قام پرست انسان وهٔ ـ ټول عمر ئې د خپل قام د ښهٔ ژوند د پاره وقف کړے وهٔ ـ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلي هر مشر نه واخله تر ماشومانو پورې به ئې ټولو سره مینه کوله، هر سړے به د ګل د ښۀ اخلاقو نه متاثره وۀ خو ګلالۍ هم یوه ښتنه ښځه وه ، ټوله ورځ به ئې د خاوند او د هغۀ مور خدمتونه کول او چې کله به د ګل خوېندې راغلې نو ډېر په درناوي به ئې ورله مېلمستیا کوله ـ د خپلو خوېندو نه به ئې ورته کم نۀ کاتۀ ـ د ګلالۍ راتلو سره د ګل په کور کښې یو ښکلې شان رڼا پیدا شوه ـ ګل ته هم ډېره ښه ملګرې ملاو شوه ـ ګل ورسره ډېره مینه کوله ـ ګل ته د ګلالۍ په شکل کښې د الله پاك د طرف نه یو نعمت ملاو شوے وۀ ـ د ګل په ژوند کښې به چې هر څومره سترې راغلې خو چې خپل کور ته به رادننه شۀ نو ټوله ستوماني به ئې د ګلالۍ په یوه مسکا ختمه شوه او دمه به شۀ.

ګل به کله کله سحر وختي په فصل باندې چکر وهلو ، په دې غرض چې چا به وراني خو پکښې نۀ وي کړے ـ یوه ورځ د پټي نه په واپسۍ ورته داود خان چې په پوله ناست وۀ اواز ئې وکړۀ او اشاره ئې ورته وکړه چې دېخوا راشه په راتلو ورته هغۀ وئیل چې حکومت په قام پرستو پسې راخستې ده وايي چې دوې په ملك کښې انتشار جوړوي او د نورو ملکونو سره رابطې ساتي او د دغه ملکونو په مرسته او ډاډ دلته اړے ګړے پیدا کوي ـ ګل ورته وئیل دلته خو چې څومره قام پرست دي هغوي خو صرف د خپل قام د پاره هلې ځلې کوي نو داود خانه دا راته ووایه چې تۀ څنګه خبر شوې؟ داود خان ورته ووئیل ماته یو ملګري حال وئیلے دے ـ هغۀ دا هم وئیل چې ځاے په ځاے د سي ایي ډي کسان ګرځي او د قام پرستو لستونه جوړوي او بیا ئې په نمبر نمبر ګرفتاروي ـ ګل ورته ووئیل چې تر کومه پورې به حکومت قام پرست تنګوي او حکومت خو ئې له پخوا راهسې په څۀ نا څۀ طریقه په جېلونو کښې ننباسي او عجیبه عجیبه سزاګانې ورکوي ـ د هر یو قام

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرست ژوند هم دغه رنګ کشالو سره مخ وي او چې تر څو مونږ خپل مرام ته نهٔ یو رسیدلي نو دا رنګ قیصې خو به راسره کیږي او کیږي دي ، یوه ورځ خو به د دې مصیبت نه خلاص شو. حکومت به کوم کوم قام پرست په عذابوي. کوم کوم به وژني او کهٔ وژني ئې نو نور به پیدا کیږي. داسې وخت به راشي چې زمونږ زور ته به د حکومت تخته ټینګه نهٔ شي او مونږ به خپل مرام ته ورسو. د خپل حق د حاصلولو د پاره مونږ سره کهٔ څوك هم مرسته کوي مونږ هغوي ته په درنه سترګه ګورو.

ګل خو د خپل زړهٔ براس داود خان ته وښکلو خو دا ورته پته نهٔ وه چې داود خان هم د سي ایي ډي د پاره مخبري کوي او هره میاشت د هغوي نه خپله تنخوا اخلي. ګل او داود خان څهٔ وخته پورې خپلو کښې مجلس وکړو او بیا ګل ترې نه خپل کور ته روان شهٔ خو د ګل په ذهن کښې عجیبه عجیبه سوچونه تلل او راتلل.

یو ماښام ګل په کور کښې د ګلالۍ او خپلې بوډۍ مور سره ناست وهٔ ، ډوډۍ ئې خوړله نو په خبرو خبرو کښې ګل وئیل چې زمونږ د کور ابادي هم ډېره کمزورې شوې ده. د دېوالونو بنیادونه هم ټول زیم دي او چتونو کښې هم برګې ماتې شوې دي یا وښو خوړلي دي نو ښهٔ به دا وي چې دې بل اړخ نه نوي ابادي وکړو. مور ئې ورته ووئیل خبره دې بده نهٔ ده خو په نوي ابادۍ ډېرې پېسې لګي زهٔ خو وایم چې دېوالونه به په خټه کښې ووهو او بیا بیا به ئې په سیمټو پلستر کړو. دغه رنګ به کور هم نوے شي او پېسې به پرې هم کمې خرچ شي. ګل چې ډوډۍ وخوړه نو ګلالۍ ته ئې ووئیل قهوه پخه کړه. ګلالۍ ورته وئیل چې توره چائې تیاره ده خو دهٔ وئیل چې توره نهٔ څښم او د کله نه چې ئې د بادامي توره چائې پخول لیدلي وو نو له هغې ورځې راهسې خو ئې ترې نه بالکل توبه ایستې وه. بادامي به په ښار کښې د چایو یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړوکے شان هوټل چلوۀ. په بنار کښې به ئې چې کومې بې کاره او رنګ شوې چائې مونده نو هغه به ئې استعمالوله. ګل چې نن د کور نه وتۀ نو په لاره کښې ورته یو څو کسان په څاو کښې ناست وو یو دم ئې پرې حمله وکړه او په زور ئې ډاټسن ته واچولو. ګل خپل پوره کوشش وکړو چې مزاحمت وکړي خو وس ئې پرې بر نۀ شۀ. د ګل په ګرفتارۍ کښې د داود خان پوره لاس وۀ ، د کلي ډېرو خلقو دا منظر ولیدۀ خو دومره جرات پکښې نۀ وۀ چې د دوي مخې له ورغلي وې ځکه چې ډاټسن سره د پولیس ګاډے هم ولاړ وۀ. یو کس زر د ګل مور له خبر راوړۀ. په مور او ښځه ئې سم قیامت راکوز شۀ او په چغو ئې وژړل. د کلي یو څو مشران راغونډ شول چې یو پکښې شجاع خان ملك هم وۀ ، تاڼې ته لاړل چې د ګل په حال ځان خبر کړي خو په تاڼه کښې ګل نۀ وۀ ، نۀ ئې څۀ معلومات وو. شجاع خان SHO ته ووئیل چې رشتیا رشتیا ووایه زمونږ سړے دې څۀ کړو نو SHO ورته وئیل چې زۀ هډو خبر نۀ یم خو ملك صیب ورته ډېرې سختې خبرې وکړې ورته ئې وئیل چې ستا په علاقه کښې واردات کیږي او تۀ بې غمه ناست ئې. تۀ به د عوامو د مال او ځان څۀ حفاظت وکړې. د کلي نورو مشرانو ملك صیب ته وئیل راځه چې څۀ بله لاره ګودره ولټوو. دغسې د کلي مشرانو تر خپله وسه کوششونه وکړل خو د ګل هډو څۀ اته پته ونۀ لګیده.

د ګل په کور کښې مړے نۀ وۀ او ژړا وه، غم،وۀ، غوغا وه ، په خوبندو عاجزانو ئې چې څۀ تیریدل د بیانولو نۀ دي. په زړونو غلبېل غلبېل وې. ټولې سم ژوندي لاشونه وو. د ګلالۍ خو هډو حال د وئیلو نۀ دے چې څۀ پرې تیریدل. یو ساعت ئې هم ارام نۀ راتۀ. خوبونه ئې حرام شوي وو. د سترګو نه به ئې اوښکو دارې وهلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګل د معلوماتو د پاره د محلت خلقو او په خاصه توګه ملك شجاع خان ډېرې منډې ترړې ووهلې خو د دې باوجود هم د ګل څۀ پته ونۀ لګېده د ګرفتارۍ پوره ۲۹ ورځې تېرې شوې. يو ورځ ملك صېب د يو رشته دار په تعلق د ګل څۀ لږ ډېر معلومات تر لاسه کړل او پته ئې ولګوله چې ګل په ډېره اسماعيل خان جېل کښې بندي دے ؛ تشه په دې خبره اورېدو سره په ګلالۍ او د ګل په مور کښې ساه راغله او د خوېندو ئې هم لاړې تېرې شوې. د ملك صېب په ډاډ او مرسته هغوي ګل سره د ملاقات ترتيب جوړ کړۀ چې د اتوار په ورځ به ډېره اسماعيل خان جېل ته ځي. د اتوار په ورځ سرکاري ناغه وي خو د ملك صيب په مهربانۍ دغه کار څۀ قدرې اسان شۀ.

د اتوار په ورځ سحر وختي ټول کور روان شۀ. ملك صيب د وړاندې نه د خپل يو دوست چې هم په دغه خفيه اداره کښې ملازم وۀ په ذريعه انتظام برابر کړے وۀ خو په جېل کښې د ملاقات د پاره انتظار دومره ډېر شۀ چې په دوي به يوه يوه لمحه د قيامت په شان تېرېده. د پوليس يو سپاهي راغلو او دوي ئې په يو کوټه کښې کښېنول او دا هدايات ئې هم ورکړل چې د ملاقات وخت به صرف ۱۰ منټه وي. په دې کښې ګل په ببړو کښې تړلے دوي له راوستو، په ليدو ئې د مور د زړۀ نه يوه لوخړه پورته شوه او د ګلالۍ حال خو ببخي د مړي په رنګ وۀ. د ګل حالت هم ډېر خراب وۀ. ګل ملك صېب ته وئيل چې تا زما کورنۍ سره په دې سخت وخت کښې څومره نيکي وکړه نو دا احسان به دې زۀ ټول عمر کښې هم هېر نۀ کړم او مور ته ئې وئيل چې خفه کېږه مه خدائے پاك به خبر کړي او د دې ظالمانو نه به مې خدائے زر خلاص کړي. دا خو الله ته پته ده چې زۀ بې ګناه يم او دوي هسې بندي کړے يم خو زۀ يو پښتون يم او د خپل قام د پاره د دې نه زيات

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکلیف برداشت کولو ته تیار یم ، زړهٔ مې په دې ډاډه دے چې د قیامت په ورځ به خپل خدائے او خپل قام ته ملامته نهٔ یم. په خبرو خبرو کښې ګل ګلالۍ ته مخ راواړولو ورته ئې وئیل هېڅ فکر مهٔ کوه بس زما د مور خیال ساته او ښهٔ خدمت ئې کوه. په ما به هېڅ چل هم نهٔ کیږي او کهٔ په ما څهٔ وشو هم نو تاسو به زما په مرګ نهٔ ژاړئ او د ژړا په ځائے به خوشحالي کوئ چې زما ژوند د خپل قام د پاره قربان شو او دا به زما او ستاسو خوش قسمتي وي نو پکار به دا وي چې تاسو په دې خبره فخر وکړئ. کانستېبل د ګل د بوتلو د پاره راغلو. مور ئې ګل خپلې سینې ته راجُخت کړو او په تندي ئې ښکل کړهٔ، ګلالۍ به د حیا نه ډکې سترګې کله لاندې کړي او کله به ئې خپل د ژوند ملګري ته په خاموش نظر کتل. سپاهي ګل واپس بوتلو او دوې هم پستنه شول. دوي د ملك صیب ډېره مننه وکړه او ملك د پولیس والا هم ډېره شکریه ادا کړه او ورته ئې خپل کلي ته د راتلو دعوت ورکړو او دوي پېښور ته راروان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم ټوک

څو ورځې پس بیا ملك هغه افسر ته فون وکړ چې ما له مشوره راکړه چې ګل به د قېد نه څنګه راخلاصوو. هغهٔ ورته ووئیل چې دوه درې میاشتې صبر وکړه خدای به خبر کړي زهٔ به درله څهٔ نه څهٔ چل وکړم. ملك صېب ورته ووئیل کهٔ مونږ FIR درج کړو نو بیا به کار اسان نهٔ شي ؟ افسر ورته ووئیل چې پام کوه مونږه له به هم کار وګورې او ګل ته به هم مشکلات پیښ کړې ، ما خو درته یو ځل ووئیل کنه، لږ صبر وکړه زهٔ به درته طریقه راجوړه کړم . ملك صېب ورته ووئیل چې څنګه ستا خوښه وي هم هغه رنګ به سمه وي.

څو ورځې پس حاجي ګلاب خان هم وفات شو، ډېر عمر ئې په کټ کښې تېر کړو او اخر په هغه لاره لاړو چې زمونږ د ټولو پرې ایمان دے. ګلالۍ غریبه یو اړخ ته د خاوند بندي کېدو لېونۍ کړې وه او بل اړخ ته پرې د پلار د مرګ دروند بار راپرېوتو چې هغه ئې ډېره ناتوانه کړه. اوس هغې ته ځان ډېر یوائې ښکارېدو خو څهٔ ئې کړې وې ، په لوے امتحان کښې راګېره وه. دغه کېفیت د ګلالۍ د مور هم وو. څهٔ خو هغه د خاوند د مرګ نه پس په دې کور کښې یوائې اوسېده او هره ورځ به د خاوند تربورانو په نوي نوي ډول تنګوله ، کهٔ د دغه تربرانو به پرې نور وس نهٔ رسېدو نو د شپې به ئې ورته ناوخته ور وهلو ، کاڼي به ئې ورکره ویشتل. بوډۍ اخر په دې مجبوره شوه چې کور خرڅ کړي او هم دغسې وشول ، لاړه او لور کره دېره شوه. د کور د خرڅ په پېسو کښې چې پرې څهٔ قرضونه وربانديې وو هغهٔ ئې پکښې اول خلاص کړل او نورې پېسې ئې ګلالۍ له ورکړې. اوس هغه د زوم کره اوسېده. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

گل مور د گلالۍ مور ته ووئیل چې ښهٔ دې وکړل چې دلته راغلې دا هم ستا خپل کور دے چې دلته د هېڅ خبرې غم ونهٔ کړې.

د گل درې واړه خوېندو هم د خپل نیازبین ورور له غمه په بده ورځ وې. گل خو هغوي د پاره ورور هم وهٔ او پلار هم ځکه خو به چې دوي ورور ولیدهٔ نو د پلار مینه به ئې پرې هم ماتوله. د سلطانې خاوند به د ټاټکې مزدورې کوله او غریب به اکثر رنځور وهٔ. دومره مزدورې به ئې کوله چې ایله وخت به ئې پرې تېربدهٔ. د دارو درملو وس ئې هم نهٔ کېدهٔ خو گل به ورسره همېشه لاس امداد کولو. اوس چې هغه کوم ټېکدار له د کار د پاره ورځې نو چې رنځور غاړې ته وگورې نو د کار انکار ورته وکړې. یو گل سره څومره خپل خپلوان په تکلیف کښې مبتلا شو د دې نه یو خدائے خبر وهٔ.

د گل دوېمه خور نیازمینه وه. د هغې خاوند به په ژرنده کښې مزدورې کوله. د دوي یو زوے او دوه لوڼه وې. ډېر په کړاو ئې ژوند تېربدهٔ. د کرائې په کور کښې اوسېدل.

د گل بله خور فریده هم په بخت ډېره مړنۍ نهٔ وه خاوند ئې نشه ئی او جوار گر سړے وهٔ. د دې عاجزې حال خو د دغه دوه نورو خوېندو نه زیات بدتر وهٔ او ډېره د ترس قابله وه. د کور لوښې لرگې ترې خاوند خرڅ کړې وو او چې څهٔ به ئې لاس له ورتلل نو هیله به ئې پرې نهٔ کوله. گل به ورته کله کله ستغې سپورې وکړې نو گوزاره به ئې وکړه خو اوس چې هغه د مخې نه ډډې ته شوې وهٔ نو د فریدې بس د خدائے اسره وه او حال ئې ډېر قابل رحم وهٔ.

د خدائے د طرف نه امتحانات وو کهٔ گل د سي ائی ډي په گرفت کښې نهٔ وې راغلے نو د دې خوارانو ورځ به دومره هم نهٔ وه بده خو سختې پسې راحته وي کله خو به پرې خدائے پاك مهربانه شي ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه ډېر مهربانه بادشاه دے۔ د هغهٔ د ګرفتارۍ دوه نيمې مياشتې پوره شوې۔ په ګلالۍ باندې شپې ورځې ډېرې بدې تېرېدې۔ يوه يوه لمحه به پرې د کال هومره اوږده تېرېده۔ پښتنه ښځه وه په ډېر لوے همت ئې د هجران غم په زړهٔ تېروهٔ۔ کهٔ زړهٔ به ئې ډک شو نو پټ پټ به ئې وژړل خو خپل غم ئې د بل چا په وړاندې نهٔ ښکاره کوهٔ۔ د ګل مور خو د هغهٔ د ګرفتارۍ نه پس د مصلې ښنګ نيولے وهٔ۔ د قران شريف ختمونه او نفلي روژې ئې شروع کړې وې۔ شپه به پرې ورځ وه او ورځ به پرې شپه۔ د ژوند په چل نهٔ پوهېده چې څهٔ وکړي۔

يوه ورځ د ګل ملګرے ضيا د سحر د نمونځ نه پس پټو ته تلو چې مال له ګيا راوړي چې د نهر غاړې له ورسېدهٔ نو څهٔ ګوري چې يو سړے پړ مخ بې هوشه پروت دے او ډېره په بده ورځ دے په وجود کښې ئې ورغ ځاے نشته اندام اندام ئې زخم زخم دے۔ په غاړه پورې جامې ئې ډېرې خيرنې دي۔ضيا د دهٔ خواله ډېر په هيبت راغلو او دے ئې په مزکه سم راواړولو چې په غور ئې وکتل نو هغه ګل وهٔ۔ په دو دو کلې ته واپس راغلو ، خلق ئې خبر کړل او د هغهٔ د راوړو د پاره ئې کټ هم د ځان سره واخستهٔ۔ سحر وختې وهٔ ، ډاکټر پسې ئې څوک ولېږل۔ ډاکټر چې راغلو نو اول ئې د ګل جائزه واخسته او بيا ئې ورله نبض وکتهٔ۔ په تلوار ئې وئيل چې دې هسپتال ته ورسوئ۔ ډاکټر صيب ولاړو کسانو ته وئيل چې سړے روغ دے خو ډېر زيات تشدد پرې شوے دے ، انشاء الله چې ښهٔ به شي۔ ګل چې څهٔ لږ په هوش کښې راغلو نو څوک په منډه لاړهٔ او مور ته ئې ورله خبر ورکړهٔ۔ مور او ښځې چې د ګل حالت ته وکتل نو په سر مخ ئې راکېښودل ، بې واره بې واره ئې چغې کړې د چم ګاونډ خلق هم راچلېدل۔ د کور نه بهر د سړو ګڼه ګونه جوړه شوه۔ ګلالۍ د ګل د کټ خواله راغله ، ورو غوندې د هغهٔ تر څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښیناسته او د هغهٔ لاسونه ئې په خپلو لاسونو کښې ونیول ـ د لوپټې په پلو ئې اوښکې اوچې کړې ـ د ګلالۍ مور ورله تسلي ورکړه ورته ئې وئیل چې شکر وباسئ چې تر کوره راورسېدهٔ ـ خدائے به ئې جوړ کړي تاسو وار مهٔ خطا کوئ ـ د ګل خوېندې هم په یوه چغه په کور رادننه شوې ـ مشرانو ښځو کومې چې په حوصله وې هغوي ختمونه وظیفې او دعاګانې شروع کړې ځوك په نفلونو اودرېدې او څوك د ګل د کټ نه چاپېره ولاړې وې ـ ګل له مور تاودهٔ پیے ورکړل او ګلالۍ ورله زخمونه ټکور کړل ـ د هغهٔ سینه لږه ګرمه شوه ، سترګې ئې راپورته کړې ، ګېر چاپېره ئې وکتل ، ځان سره لږ غوندې مسکے شهٔ او بیا ئې ورو غوندې سترګې پټې کړې ـ

په سبا له ګل لږ ساصورت شوے وهٔ ـ خوېندو ورله اوبهٔ تاودې کړې ، مخ لاس ئې ورله ووینځل په سر کښې ئې هم ورله لوند لاس وههٔ ـ ګل دوه ورځې کور کښې ارام وکړهٔ او څهٔ قدرې ګوزاره ئې وشوه ـ په دې دوه ورځو کښې د کلي خلق او خپلو خپلوان په هېره د دهٔ تپوس له دوې کره راوچلېدل ـ ګل په دې دوو ورځو کښې دومره شهٔ چې د کټ نه راپاځېدهٔ او د ګرځېدو جوګه شهٔ ـ ضیا ورله نائی راوستهٔ ، حجامت ئې وکړهٔ او د سر وېښتهٔ ئې ورله هم سم کړل ـ د هغهٔ په رنګ او جوثه کښې هم تغیر راغلو ـ نن هاغه ورځ هم راغله چې ګل حجرې ته د راوتو قابل شهٔ ـ مور ئې زر د یاسین شریف ختم وکړهٔ او د اوړو او دګوړې حلوه ئې په محلت کښې ووېشله ـ د خدائے پاك شکرونه ئې وویستل چې ګل یو ځل بیا په خپلو پښو د ګرځېدو جوګه شهٔ ـ ګلالۍ د ډېرې خوشحالۍ خپلې اوښکې ضبط نهٔ کړې شوې او په ښو ئې د خپل ژوند ملګرې ته ځېر ځېر وکتل ـ په حجره کښې ملګرو ګل سره ډېرې په راستۍ د همدردۍ او غمرازۍ خبرې وکړې ـ خان محمد حاجي صیب د ملك صیب نه چیلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخستهٔ او تماکو ئې د واسکټ جېب نه راوښتل ، چیلم ئې تازه کړهٔ او د
کش راښکلو سره ئې خپله خبره هم پېل کړه وئیل ئې بچے شکر دے چې په
خېر خېریت خپل کور ته راغلے ۔ اکثر به خلقو د ګل نه پښتنه کوله چې
بچے تهٔ ئې په څهٔ جرم کښې ګېر کړے وے ؟ هغهٔ به هر چا ته دغه حال نهٔ
وئیل چې د دهٔ جرم کوم یو دے او دے څهٔ غواړي چې د وخت د حکومت د
سترګو ازغے دے البته بعضې وخت به څوك پوهه او سنجیده کس ته دهٔ د
خپل زړهٔ حال تېر کړهٔ ۔ دهٔ یو ورځ چا ته وئیل چې ماسره پوره دیار لس
کسان نور هم وو ۔ زمونږ ګناه دا وه چې مونږه د خپل قام د پاره هلې ځلې
کوو او د خپلو وسائلو تر لاسه کولو د پاره مبارزه کوو مطلب دا چې مونږ
له اللّٰه پاك کوم نعمتونه راکړي دي نو په هغې باندې خپل حق تسلیمول
غواړو لکه د مثال په توګه اباسین زمونږ دے او اوبهٔ ئې مونږ نهٔ شو
استعمالولې بلکې ټول پنجاب پرې خړوبیږي ۔ زمونږ وطن اوچ کړس
پروت دے او کهٔ څهٔ نه څهٔ اوبهٔ په استعمال کښې دي نو دا د هغوي د
ضرورت نه سېوا دي یا بیا جهان ته ښائی چې مونږ زیاتے نهٔ کوو ۔ د اوبو
نه چې د بجلۍ په نوم کومه توانائي جوړیږي د هغې صورت حال څهٔ دے د
هغې نه خو ټول جهان خبر دے او په دغه بجلۍ کښې چې مونږ ئې پېدا
کوو په استعمال کښې ئې مونږ څومره بااختیاره یو ۔ عجیبه خبره دا ده
چې دغه بریښنا چې په ډېر کم قیمت سره دلته پېدا کیږي یا خو دلته د
سره شته نه او کهٔ څهٔ لږه ډېره شته هم نو د هغې قیمت ډېر او ګران دے ۔
ګل به کله کله دغه مجلس کوهٔ او د حجرې خلق به ورته غلي ناست وو ۔ دهٔ
به وئیل زما او زما د ملګرو جرم صرف دغه دے یعنې ساده مطلب ئې دا
دے چې زما په جېب کښې د لسو روپو کوم نوټ دے نو دے خو زما ولې
د خرڅ حق ئې زهٔ نهٔ لرم او کهٔ زهٔ په دې خبره احتجاج کوم نو بیا کافر هم یم
، غدار هم ، ګناهګار هم او سزا وار هم ۔ دهٔ وئیل چې کهٔ مونږ په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

معدنیاتو او اوبو اختیار ولرو نو لري نه ده چې مونږ خوراکي مواد نورو ګاونډي هېوادونو ته ورکوو - په دې وطن کښې مونږ سره ډېر ظلم روان دے ، دلته ډېر د جبر نظام دے او کله هم چې مونږ د دغه نظام د جبر او ظلم خلاف اواز اوچتوو نو خلق به راځي مونږ به ګرفتاروي، وهي به مو ، تشدد به راباندې کوي او زورې به مو خو دا خبره هم ډېره واضحه ده چې مونږ او زمونږ مشرانو هر کله ډېرې قربانۍ ورکړې او ورکوي ئې مونږ ویرېدونکي نۀ یو چې په دې دهمکو دړکو به مونږ خلق د خپل مرام نه لرې باسې - ګل په یوه بله موقع وئیل چې زمونږ د غرونو او ځنګلونو بې حسابه دولت هم زمونږ د قدرت نه بهر دے او مونږ ئې د خپل قام په خدمت کښې نۀ شو راوستے - زمونږ ماشومان د بستې په ځاے د پالش بکسه په غاړه ګرځوي او په هوټلونو او مستري خانو کښې په جبري خدمت مجبور دي چې هلته ئې هره نمونه استحصال کیږي - ګل سکندر ماما ته ووئیل چې تاسو چې دا کوم تمباکو په چیلم کښې استمالوئ دا هم زمونږ د خپل وطن پېداوار دے خو دلته معامله داسې ده چې په ټول ملك باندې یو استعماري قوت پنجې خښې کړې دي او داسې ناورین ئې جوړ کړے دے چې اسرائیل به ئې په فلسطینیانو هم نۀ کوي - ګل به اکثر دا خبره ډېره په افسوس کوله چې زمونږ بچې په خپله مورنۍ ژبه کښې تعلیم هم نۀ شي حاصلولې - پښتو کښې یو بل سره خبرې خو کوو ولې نۀ ئې لوستے شو نۀ ئې لیکلے شو او هغه د خوشحال بابا خبره چې :

په یوه ژبه وئیل سره پښتو کړو

ولې هېڅ نۀ شو له یو بل خبردار

په دې لړ کښې د ټول جهان د زده کړې او تحصیل علم قیصه نوره ده - دلته خو خلق زمونږ د وطن خپل نوم هم نۀ مني او نۀ ئې راکوي - د ظلم انتها خو دا ده چې وطن زمونږ دے او نوم ورته د نورو په خوښه اخلو - ګل

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د ډېر جوش نه په سر دواړه لاسونه راښکل او په ډېر پُرامېد انداز کښې به ئې وئيل چې هغه ورځ لرې نهٔ ده چې د تيارو سينه وشلېږي او دلته رڼا راشي خو دا کار به لوے همت او يو لوے بغاوت غواړي۔

ګل به د خپلې ګرفتارۍ په حقله ډېرې کمې خبرې کولې او کهٔ چا به ترې پښتنه وکړه نو په ځاے د دې چې خپل فرياد وکړي د وطن خبرې به ئې شروع کړې۔ يو ځل ئې خپلو خاص ملګريو ته وئيل چې کله زهٔ نامعلومه خلقو ګرفتار کړم نو ما ته دا پته هغه وخت ولګېده چې زما په سر مخبري چا کړې ده خو په هر قام کښې د مير صادق او مير جعفر رنګې خلق وي ۔ دهٔ زياته کړه چې زهٔ ئې کله بوتلم نو په يوه وړه شان کوټه کښې ئې بند کړم ۔ دوه ورځې ئې راله هېڅ نهٔ راکول ۔ بيا ئې يو حوالات ته راوستم ۔ دلته د لوږې نه ډېر په عذاب شوم او تندې هم په مخه اخستے وم ۔ په وجود کښې مې يو پوټے زور هم نهٔ وهٔ ۔ د حوالات دروازه چې راپسې ښنګه بنده شوه او ما ګېر چاپېر وکتل نو لس دولس ځايه په چت پورې د مچو ګبينونه نښتي وو۔ يو وخت پوهه نهٔ وم چې څهٔ وخت به وهٔ خو بې اختياره مې د خلې نه ووتل چې د خداے ظالمانو لږې اوبهٔ خو راکړئ۔ اول خو ئې راله جواب نهٔ راکوهٔ خو چې ډېر مې تنګ کړل نو سنتري لاړو او تاڼه دار ته ئې اوئيل او واپس هم دغسې راغلو ۔ لږ ساعت پس تاڼه دار په جام کښې څهٔ راروان کړي وو زما زړهٔ ډېر ښهٔ شهٔ خو چې ما له ئې جنګله کښې راکړهٔ او ورته مې وکتل نو داسې بدبوي ترې راغله چې زر مې ښکته ګوزار کړهٔ ۔ د اوبو په ځاے ئې راله متيازې راوړې ۔ زهٔ ورته په کنځلو سر شوم او چې څهٔ په خلهٔ راتلل هغه مې ورته وئيل ۔ زما په شور د تاڼې نوره عمله هم راغله ، ټولو راپورې داسې خندل لکه چې زهٔ لېونے يم۔ دغه شپه راباندې ډېره سخته تېره شوه او چې سحر شهٔ نو يو لوے افسر راغے نېغ دفتر ته لاړهٔ هلته چې تاڼه دار سره په خبرو شهٔ او څهٔ وخت چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې په ما نظر پربوتهٔ ، تاڼه دار ته ئې څهٔ وئيل خو زهٔ په دومره اندازه پوهه شوم چې زما په حقله ئې ورته څهٔ وئيل خو دا پته ونهٔ لګېده چې څهٔ ئې ورته وئيل. د افسر د تلو نه پس يو سپاهي راله لږه ډوډۍ او مالګه راوړه او ما په بسم الله وخوړه. اوبهٔ ئې راله هم راوړې ،هغه مې هم وڅښلې او په وجود کښې مې لږه ساه راغله چې په زمکه کښېناستم نو خوب راله راغلو او خپل لاس مې سر ته کښېبود ، پرکاله شوم او بيا د خوب په جزيرو کښې ورګډ شوم چې تر ډېره وخته پکښې وګرځېدم. يو سپاهي په لته باندې راپاڅولم او بلې تاڼې ته ئې راوان کړم. هلته د حوالات حال د دې تاڼې نه هم بد تر وهٔ. ګندګي ، بد بويي او بد اخلاقي د تاڼې په ټول ماحول قبضه کړې وه او انسانيت پکښې تر لرې لرې نهٔ ښکارېدهٔ. دلته زهٔ د تفتيش په غرض راوستے شوے وم خو ما په خلهٔ د چپ مهر وهلے وهٔ کهٔ دوي به راته هر څهٔ تپوس کوهٔ خو جواب مې نهٔ ورکوهٔ. څهٔ زما خپل سوچ وهٔ او څهٔ زما د سياسي تربيت وجه وه چې ويرېدمه نه او ښهٔ نبغ نبغ به مې ورته کاتهٔ او خاموش به وم البته دلته زما د وهلو سلسله شروع شوه او هاغه بدترين تشدد راباندې وشهٔ چې زما ژبه ئې د اظهار توان نهٔ لري. البته زهٔ په دې نتيجه ورسېدم چې دوي زما په حقله پوره معلومات لري زما د سياسي مسلك ،زما د سوچ او ډلې نه پوره خبر دي. يوه ورځ مې يو افسر ته د تفتيش په دوران کښې اوئيل چې زما په حقله پوليس ټول معلومات لري نو زما نه د تپوسونو کولو څهٔ مطلب دے ؟ خو چې څهٔ مو خوښه وي کوئ راسره. د هغوي مطلب دا وهٔ چې زهٔ د خپلو مشرانو نومونه واخلم د دې د پاره به ئې ماله لالچ هم راکړهٔ ، ترغيب هم او دوړه دباو هم. د دې ځاے نه زهٔ به يو بل جېل ته يوړے شوم هلته کښې څو ورځې وم خو په داسې حال کښې چې خداے دې ترې نه څوك هم نهٔ خبروي. بيا نهٔ يم خبر چې په کومه طريقه ئې زهٔ په پټو کښې غورځولے وم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو چې په هوش کښې راغلم نو په کټ کښې پروت وم او څو تنو په اوږو راخستے کور ته راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ټوك

نن چې د ماسخوتن نمونځ وشهٔ نو ګل بیا حجرې ته راوتهٔ. مشران ناست وو او د بحث موضوع ګل او د هغهٔ ګرفتاري ، د هغهٔ نظریات او د هغوي تګ لاره وه. د سلام اچولو نه پس ګل په یو خالي کټ کښې کښېناستهٔ. عبدالحلیم چې د ګل همځولے وهٔ د ګل نه د هغه نورو ملګرو په حقله پښتنه وکړه چې هم دهٔ سره یو ځاے ګرفتار شوي وو. دهٔ ورته اوئیل چې زهٔ خو ترې نهٔ یم خبر خو اندازه داسې ده کوم سلوك چې ماسره شوے دے دغه حال به د هغوي هم وي. د حجرې مجلس شروع وهٔ چې د ګل مازغو ته داود خان راغلو ، پوښتنه ئې وکړه چې هغه نهٔ ښکاري ؟ عبدالجیل ورته اوئیل ورك ئې کړه مړه هغه څهٔ خداے وهلے دے. په کور کښې ئې جنګ جګړې شروع دي په بده ورځ دے هډو سر تندے ئې نهٔ لګي. ارشاد خان وئیل چې هغه د حکومت د پاره جاسوسي کوي او بې ګناه خلق زوروي. ګل د هغهٔ د خبرې مرسته وکړه خو په دې حقله ئې خپله رائې څرګنده نهٔ کړه او غلے پاتې شهٔ.

د ګل د ګرفتارۍ به داسې څلور څلورنیمې میاشتې شوې وې چې یوه شپه پرې درد راغلو او ډېر ئې په تکلیف کښې کړهٔ. د شپې ناوخته ئې د ګاونډي په مدد ورله د کلي ډاکټر راوستهٔ ، هغهٔ ئې معائینه وکړه. انجکشن ئې ورته ولګوهٔ ولې نور په پته پوهه نهٔ شو خو ورته ئې وئیل چې دې ستنې سره به د دهٔ ارام راشي خو سحر ئې د وخته هسپتال ته ورسوئ چې ټستونه ئې وشي او د مرض صحي حال ئې معلوم شي. دوي هم دغسې وکړل. هسپتال کښې ورته د الټراساونډ نه معلومه شوه چې د ګل دواړه ګردې زیانمنې دي. دهٔ ته به په پختورګو کښې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره وخته درد کېدهٔ خو دهٔ کله هم دغه درد په ځان نهٔ وهٔ حاوي کړے. دا درد به دهٔ ته د ګرفتارۍ په دوران کښې د تشدد نه پس محسوسېدهٔ خو اوس دغه درد دې ځاے ته ورسېدهٔ چې په کټ ئې پرې ابستهٔ. ډاکټر خو د ګل په مخکښې د څهٔ خدشې اظهار ونهٔ کړهٔ خو احمدخان ته ئې ځان له وئیل چې د ګل پختورګي ببخي ناکاره شوي دي اوس د علاج له کوره وتي دي، ډائلاسېس باندې به اچول پکار وي خو څه چې تر کومه ګوذاره کېده نو دارو دې خوري.

ګل ته هم د خپل ځان او صحت اندازه وه ځکه چې ورځ تر ورځ به کمزورے کېدهٔ. یوه ورځ ئې ګلالۍ ته اوئیل چې زما صحت ما ته ډېر ښهٔ نهٔ ښکاري خو د جوړېدو طمع مې قطع نهٔ ده. مرګ شته خلاصې ترې نشته خو کهٔ خداے مهٔ کړه زهٔ ښکته پورته شوم نو تهٔ پښتنه ښځه ئې او پښتنې عمر له د مېړهٔ په پت کښې ناستې وي ما ته دا اندازه لګي چې تا به هم خداے جوړه کړي. خداے دې په خېر جوړه کړه خو کهٔ هلك دې وشهٔ نو نوم ورله سالار کېده او کهٔ جینۍ وه نو په خپله خوښه ورله نوم کېده او داسې خسمانه ئې وکړه چې د دنیا خلق حېران شي. زما په تا یقین دے خو دا خبرې مې هسې زړهٔ له راغلې، زما له خوا درته اجازت دے چې ځان له د ژوند ملګرے په خپله خوښ کړه ځکه چې ژوند ګران دے، داسې به تېر نهٔ شي. ګلالۍ خبرې خو په غور واورېدې خو داسې بې واره ئې د سترګو نه اوښکې رارواني شوې لکه د پشکال د باران شېبې. هغې ګل ته اوئیل ما ته داسې خبرې مهٔ کوه، زما زړهٔ پرېوځي. خو ګل ورته وئیل چې څهٔ حقیقت وي پکار ده چې بنده ئې تسلیم کړي.

هغه ورځ هم راغله چې په ګلالۍ د ګونډې اواز وشهٔ. د ګل مور بوره شوه او ګل د خاورو څادر واغوستهٔ. د ګلالۍ نه د عمر د پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خندا او خوشحالۍ مخ واړوهٔ. د ګل مور په مرګ ویرژړلې بلا یو ځل بیا په سپېرهٔ سپېره ووهله. د ګل خوبندي خو په ژوندني مړې وې.

ګل د خوشحالۍ یوائینی اسره پاتې وه چې د ټول غم لړلي ټبر سترګې وې ورته. په کومه ورځ چې د ګل په کور کښې د ګل د نخښې د پېدا کېدو نعره وشوه نو دغه ورځ د خوشحالۍ هم وه او د غم هم. خوشحالي دا وه چې د ګل زوے پېدا شو خو ګل نهٔ وهٔ. د ګلالۍ غېږه ډکه شوه خو سر ئې هم هاغسې سرتور وهٔ. د دنیا نظام روان وهٔ. د غم زور کمېږي خو څهٔ غمونه داسې وي چې د هېرېدو نهٔ وي. د ګل مرګ هم داسې وهٔ خو د هغهٔ سالار چې لوېدهٔ نو د پلار د جدایۍ په درونډ غم ئې ورو ورو ګردونه پربوتل. سالار سکول ته د تلو جوګه شهٔ او هغه ورځ هم راغله چې سالار په سکول کښېنولے شهٔ. د ګلالۍ مور به سحر بوتلو او غرمه به ئې راوستهٔ. د ګلالۍ خپل کور سره یو وړوکے غوندې کوارټر وهٔ هغه ئې د بره وطن افغانانو له په کرایه ورکړهٔ. دغه کور کښې دوه هلکان او دوه جینکۍ وې هغوي به هم سکول ته تلل چې د سالار د سکول او د لارې ملګري شول. په دغه دوه وړو کښې یو ماشوم د دغه ښځې مېرنې زوے وهٔ چې نوم ئې ساحل وهٔ او د مور سلوك ورسره ښهٔ نهٔ وهٔ ځکه چې مور مېره شې نو پلار پلندر شي. ساحل د دغه کور د نورو وړو په نسبت زیات شریف هم او ښائسته هم وهٔ. سالار سره به ئې طبع ډېره لګېده ، سکول کښې به هم یو ځاے وو او د سکول نه پس به ئې هم دوي کره لوبې کولې. د ساحل ژوند د مېرې مور د سپورې لاندې سم نهٔ تېرېدهٔ. دا خبره به ګلالۍ هم محسوسوله خو په پردې کور کښې ئې کار نهٔ لرهٔ البته د سالار سره سره به ئې د ساحل د خوراك څښاك هم خیال ساتهٔ خو چرته خپل کور او چرته د بل کور. مېره به په دې هم خوشحاله نهٔ وه چې د ساحل دې څوك خیال ساتي. ګلالۍ په ساحل او سالار کښې فرق نهٔ کوهٔ دواړو ته به ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شان کتل ـ د دواړو جامه پېزار ، خرچ خوراك ، کتاب کاپي ، سکول او بازار عن دا چې هغې ساحل هم خپل زوے گڼۀ ـ بل خوا د ساحل د مېرې مور خیال دا وۀ چې دوي ساحل مستوي او سبا به راته په سر خېژي ـ په اصل کښې د ساحل ژوند ډېر مشکل وۀ ، د هغۀ قصور دا وۀ چې د هغۀ خپله مور مړه شوې وه ـ سالار سره د ملګري کېدو نه اګاهو د هغۀ ژوند ډېر ګران وۀ او بې انتها کړاو سره مخامخ وۀ ـ یوه محرومي نۀ وه چې هغۀ ئې د لړزان سره نۀ وۀ مخامخ کړے خو خدا ے مهربانه بادشاه دے ، د چا نه چې څۀ اخلي نو څۀ ورکوي هم او ساحل ته ئې د سالار په شکل کښې ورور او د ګلالۍ په شکل کښې مور ورکړې وه ـ

یوه ورځ پس د ساحل مېره مور دوي کره راغله او جواب ئې ورکړو چې مونږ به درې ورځې پس کلې ورو او بره وطن ته واپس ځو ـ د سالار نیا ترې تپوس وکړو چې د کلې ورو وجه څۀ ده ؟ خېر خو دے کنه ؟ هغې ورته وئیل چې په کلي کښې مې خاوند باغونه اخستي دي ، د هغې د سنبالښت د پاره زمونږ موجودګي هلته ضروري ده ـ په اصل کښې هغوي د دوي په کلو ورو حېران نۀ وو خو د ساحل ورسره غم وۀ ـ دلته خو به ئې دوي څۀ نه څۀ خیال ساتلو خو خدا ے خبر چې هلته به ئې څۀ حال وي ـ

په هغه ماښام چې ساحل دې کلو یوړه، سالار ډېر خفه وۀ او په دغه شپه ئې ډوډۍ هم ونۀ خوړه او اودۀ شۀ ـ سحر ګلالۍ ځان ته رانزدې کړۀ او تپوس ئې ترې وکړۀ چې په ساحل پسې خفه ئې ؟ سالار ورته په خلۀ څۀ ونۀ وئیل خو د سترګو نه ئې برغې برغې اوښکې راتوې شوې چې مور ئې هم زړۀ ټینګ نۀ کړے شه ـ مور او زوي یو شان وژړل ـ ساحل هغوي سره ډېر اموخته شوے وۀ او دوي هم هغه کله پردے نۀ وۀ ګڼلے ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم ټوك

هغه وخت ټول حيران شو چې كله سالار سحر جومات ته لاړ نو

څه ګوري چې ساحل د جومات په ګوټ كښې غلے ناست دے او سيپاره ئې مخې ته ايښې ده ـ د سالار چې څنګه ساحل په نظر راغلو نو واپس ئې كور ته رامنډه كړه او په يوه چغه ئې د كوټې نه مور ته نعرې كړې ـ مورې! ـــ مورې! ـــ وه مورې! ساحل خو په جومات كښې دے ، هغه خو نۀ دے تلے ـ مور ئې كوټې طرف ته په دو راډ روانه شوه ـ څۀ ګوري چې په دې كښې ساحل په كوټه رادننه شۀ او ګلالۍ داسې خپل ځان ته راجُخت كړۀ تا به نۀ وئيل چې دا پردے زوے دے ـ بې واره بې واره ئې په مخ او سر ښكل كړۀ ـ سالار ترې نه داسې جُخت لاسونه چاپېر كړل لكه چې ډېره زمانه پس دوه ورك شوي ورونه يو ځاے شوي وي ـ

د سالار نيا هم ډېر خوشحاله شوه خو لږ ساعت پس ئې نږور ته اوئيل كۀ په دۀ پسې پلار راشي نو دا خبره به ضرور كوي چې دا مونږ پاتې كړے دے نو دغه وخت به هغۀ له څۀ جواب وركوو ـ ساحل ورته وئيل ادې غم مۀ كوه زۀ به ورته وايم چې زۀ په خپله پاتې شوے يم ـ زۀ هغوي سره نۀ ځم ـ زما دا كور دے ، سالار زما ورور دے ، زۀ هلته نۀ ځم ـ

د سكول په دوران كښې چې به كله هم د پلارانو ذكر راغلو نو ساحل او سالار به دواړه د يو شان كيفيت نه تېربدل خو دواړو په ژوند كښې ډېرې تاودې سړې ليدلے وې نو د عمرونو په لحاظ خو دواړه واړۀ وو ولې د حوصلې په حساب د غر برابر وو ـ عجيبه خبره خو داوه چې د ساحل مور پلار هډو دۀ پسې په شا ونۀ كتل ، هډو تپوس ئې ونۀ كړۀ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ نه وروستو څوك پاتې دي كنه ؟ خو چې تلي دي نو ساحل ئې هېر کړے دے او داسې ئې هېر کړے لکه چې دے هډو وۀ نه.

وخت روان وۀ. ساحل او سالار د ځوانۍ په درشل قدمونه کېښودل. سالار په دیارلسم جماعت کښې او ساحل په دولسم جماعت کښې سبقونه وئیل. دواړه ډېر همتناك هم وو د سبق وئیلو سره سره به ئې د پټې په کار کښې هم دلچسپي اخسته. هر څو کۀ مور به منع کول خو هغه به ئې قائله کړه او د هغې ویره یا خدشات به ئې رفع کړل. دې سره سره به دواړه کمپیوټر او انګلش لېنګوېج سنټر ته هم تلل. په خپلو همځولو کښې ډېر په ښو نومونو یادېدل او نورو خلقو به هم خپلو بچو ته د مثال په توګه وړاندې کول. د جومات په خدمت کښې به هم د هر چا نه وړاندې وو. نمونځ له به په باقاعدګۍ سره تلل او د قران پاك تلاوت به ئې هم کوو.

په لېنګوېج سنټر کښې د ساحل یو ملګرے وه، مشال نوم ئې وۀ. دوي دواړه چې د لینګوېج سنټر نه فارغ شو نو دواړو ځان له په ارباب روډ کښې یو سنټر جوړ کړۀ. د سنټر کار ښۀ روان شو او ډېرو هلکانو او جینکو پکښې داخلې واخستې. او معقوله امدني به ئې لاس ته راتله. ساحل به خپله ټوله امدني مور له ورکوله او د کور لګښت په ښۀ توګه سر ته روان وۀ او د ژوند ګړۍ ئې په ښۀ ډول تېرېدې.

یوه ورځ چې سالار د کور زوړ سامان لټوۀ نو په کاغذونو کښې ئې د پلار هغه خط هم راوتۀ چې د مرګ نه وړاندې ئې د وصیت په طور لیکلے وۀ. په خط کښې ئې لیکلي وو چې بچے تۀ دا فکر ونۀ کړے چې ستا پلار مړ دے ، نه ستا پلار ژوندے دے او تا سره دے. هېڅ غم مۀ کوه او همت کوه ځکه چې ځوانان په همت او محنت ښۀ ښکاري. ستا د پاره پښتون قام او پښتونخوا خاوره هر څۀ هر څۀ دي. په دې باندې به تۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل پلار او د مور مینه ماتوې. ته به په خپله هم یو پتنګ ئې چې د خپل وطن د پاره به اور ته دانګې او ستا ملګري به هم پتنګان وي. ته به د پښتون قام شمله اوچته ساتې ، ستا د ژوند قصه به د افغان وطن د ننګ او عزت خیال ساتل وي. تا ته به همېشه د خپلو اتلانو مثالونه مشالونه وي. او ته به د دغه مشالونو بل ساتلو د پاره خپله وینه ورکوې او دا به بل ساتې. کله چې ته په داسې حالاتو کښې تنګ شې ، بې وسه شې او د هر طرف نه دربانډې مزکه تنګه شي او تورې تیارې شي نو بیا به هم ته د خپل مرام نه مخ نه اړوې. دا زما وصیت هم وګڼه او ارمان هم.

سالار چې څنګه خط ولوستهٔ نو یو ساعت ئې په لاس کښې نیولے وهٔ او حیران حیران ئې ورته کتل او په ډېر ډونګې سوچ کښې لاړ خو د مور په اواز د سوچونو د سمندر نه راوتهٔ ، خط ئې په جیب کښې واچوهٔ او په پاخېدو پاخېدو کښې ئې ځان سره عزم وکړهٔ او خپل پلار ته مخاطب شهٔ چې بابا زهٔ به ستا هر یو ارمان پوره کوم او د خپل وطن د پاره به د هېڅ قسمه قربانۍ نه مخ نهٔ اړوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم ټوك

ګلالۍ له پلار يو ګوتمه ورکړې وه چې هغه ئې د لاس نه ووېسته او ساحل ته ئې ورکړه چې بچے دا زما له طرفه ستا د پاره نخښه ده او چې کله هم زهٔ درسره نهٔ يم نو دا به زما ياد درکوي. ساحل ورته ووئيل چې خدا ے دې نهٔ کړي مورې چې تهٔ او زهٔ به سره بېل شو او ګوتمه ئې د مور نه واخسته، په ډکو سترګو ئې شونډو له يوړه، ښکل ئې کړه او بيا ئې مور ته واپس کړه چې دا زما ده خو تهٔ ئې ځان سره کېږده، چې کله مې درنه وغوښته نو را به ئې کړې.

ساحل او سالار دواړه کور کښې ناست وو، قهوه ئې څښله او په خبرو کښې مشغول وو. په خبرو خبرو کښې ورته ساحل وئيل چې سالاره زما خيال دے چې زهٔ د UK د پاره اپلائی وکړم ستاسو څنګه خوښه ده. کهٔ سمے ئې وخوړ نو سبق به هم ووايم او دلته به تا سو له څهٔ ښهٔ ژوند هم پيدا کړم. د ګلالۍ خو زړهٔ نهٔ وهٔ خو سالار په دې خبره رضا وهٔ او مور ئې هم په دې پوهه کړه چې ساحل کومه خبره کوي، ډېره بده نهٔ ده ځکه چې دې سره به د هغهٔ ژوند هم جوړ شي او تهٔ ئې مور ئې نو تا به هم نهٔ هېروي. ساحل کوشش شروع کړهٔ او خپل درخواست ئې د لندن په ايمبېسۍ کښې جمع کړهٔ او د خپل پوهنتون او لينګوېج سنټر کار ئې هم جاري ساتهٔ. ساحل ډېر ساهو سړے وهٔ داسې هم د انګلېنډ په طمع نهٔ وهٔ چې ګنې ما درخواست ورکړے نهٔ دےاو بس منظور شوے نهٔ دے. دغه هوښتيارتيا د هغهٔ د لوے والي غټ ثبوت وهٔ.

مياشت نيمه پس د ايمبېسۍ نه کال راغلو چې ساحل دې د انټرويو د پاره حاضر شي او چې د انټرويو نه واپس راغلو نو ډېر مطمئن

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهٔ خو بې طمعې هم نهٔ وهٔ ـ ځکه چې د هغهٔ په انټرویو کښې د سوالونو جوابونه هغهٔ دومره په ډاډه زړهٔ ورکړل چې سوال کوونکې ئې حېران کړل ـ ساحل چې څهٔ وخت دې سوال چې دا یو جمهوري ملك دے په کوم کښې چې تاسو اوسئ په جواب کښې وئیل چې نه زهٔ دے ملك ته جمهوري ملك نهٔ شم وئیلے ځکه چې دلته پنځهٔ لوے قومونه اوسېږي پښتون، بلوچ، سندے، سرائیکے او پنجابے او داسې ځینې وارهٔ خو په خپلو وطنونو یو هم اختیار نهٔ لري او د مضبوط مرکز په نوم پنجاب یو استعماري قوت دے ، د هر یو استحصال کېږي نو په ظاهره کهٔ دلته جمهوري حکومت وي خو په شا ئې نور قوتونه ولاړ وي او د قام او د هغوي د وطن وسائل لوټلے شي ـ دغسې چې ساحل ډېر په تفصیل د خپل وطن د وسائلو ، معدنیاتو ، دولتونو ، خوش بختو او بد بختو ذکر وکړهٔ نو د هغوي توجه ئې ځان پله راوګرځوله او انټرویو ته ناستو کسانو یو بل ته وکاتهٔ ـ

ساحل هم هاغه شان په خپل کار کښې بوخت وهٔ لکه چې وړاندې وهٔ خو طمع ئې نهٔ وه قطع شوې او هم هغه وشو ، وړپسې د کونسل ګرۍ نه اطلاع وشوه چې هغه دې خپل پارسپورټ او نور ضروري کاغذونه دوي سره جمع کړي ـ دهٔ داسې وګڼل چې دا د کار کېدو ابتدا ده او کهٔ نصیب ئې شوے وي نو ډېر زر به په خپل دغه مقصد کښې کامیاب شي ـ هغه ډاډه ځکه وهٔ چې د هغهٔ حوصلې هغهٔ له زړهٔ لوے کړے وهٔ او هغهٔ به اکثر وئیل چې داسې هم کېدے شي چې سړے به د یو کار اراده په ایمانداۍ وکړي او هغه به نهٔ کېږي ـ

د ساحل د تلو ورځ راغله خو د ګلالۍ د زړهٔ نه یو خدا ے خبر وهٔ ـ اوښکې وې چې نهٔ ودرېدې او ساحل ئې په دې وئیلو مجبور کړو چې کهٔ مورې تهٔ هم دغه رنګه خفه ئې نو زهٔ دغه هر څهٔ کېنسل کړم ، خو هغې ورته وئیل چې زویه زهٔ خو ستا په خوشحالۍ خوشحاله یم ، خفه به ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یم خو د بیلتون غم ژاړم. ما خو کله هم دا سوچ نهٔ دے کړے چې ګنې تهٔ زما ځوے نهٔ ئي او نهٔ مې په تا او سالار کښې فرق کړے دے چې تهٔ په تلو خوشحاله ئې نو زهٔ نهٔ خفه کېږم خو خدائے خبر چې ولې زما زړهٔ ویریږی. ساحل او سالار دواړو ورله ډېره تسلي ورکړهٔ.

ساحل د رسېدو سره اول ټیلي فون وکړهٔ چې سالار هېلو وکړل نو په دوېمه خبره ورته ساحل وکړه چې مور له ورکړه او مور ئې کهٔ هر څو زړهٔ کلك کړے وهٔ خو اخر مور وه نو د سلام اغستو نه مخکښې غریو ونیوه او په ژړا ژړا کښې ئې ورته فقط دومره اوئیل چې زویه! هېره دې نهٔ شم ګنې زړهٔ به مې وچوي او ساحل ورته وئیل مور دا به وخت ثابته کړي چې زهٔ ستا او د سالار د پاره څهٔ کوم. په ځان به هره سخته یوسم خو تاسو به رانه هېر نهٔ شئ چې د مور اوښکو ئې د تم کېدو لاره نهٔ نیوه نو فون ترې نه سالار واخستهٔ ورته ئې وئیل تهٔ اوس مسافر ئې پکار ده چې تا له ډاډ در کړي ، دعا درته وکړي نو دا درته ژاړي. زړهٔ ښکته پورته کوه مه زهٔ د دي ډېر خیال ساتم خپله برخه هم او ستا برخه هم البته ستا مینه نهٔ شم ورکولې ځکه چې دغه ستا او د مور معامله ده نو دې کښې به درته دروغژن شم او خړت خړت په خندا شهٔ. بیا ورته ساحل د خپل رسېدو حال، هلته د پاتې کېدو حالات او د پوهنتون ژوند او د نویو ملګریو حال بیان کړهٔ. ډېر ساعت ئې خبرې وکړې او دوي مور او زوي په دعاګانو ساحل وستائیهٔ او خدائے په امانې ئې وکړه.

درې کاله د سترګو په رپ کښې تېر شو. په دې درې کاله کښې به ساحل د سبق وئیلو سره سره څهٔ لږ ډېر کار هم کوهٔ چې د خپل سبق خرچ به ئې هم پوره کوهٔ او کور ته به ئې هم پیسې رالیږلې خو اوس چې د سبق نه فارغ شهٔ نو مستقل کار ئې هم پیدا کړهٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سالار چې د معقولې امدنۍ لاره هواره شوه نو د ساحل په صلاح ئې د ,,افغان خبریتا ګوند (افغان اویرنس مومنټ)، په نامه یوه ډله جوړه کړه او ډېر ځوانان ئې پیدا کړهٔ چې دغه کار په مخ بوځي. ګوند یا تنظیم به ورځ تر ورځه ترقي کوله. سالار پوره وخت ورکړے وهٔ او په دې لړ کښې ئې مور هم مدد کوهٔ. د تنظیم د لارې اولس په دې خبره پوهه شهٔ چې په دې وطن کښې مونږ غلامۍ زندګي تېروو او دلته د اوسېدو د پاره یوه سمه دمه معاهده پکار ده چې په کښې سیالي هم وي ، سرلوړي او ازادي هم. د دې تنظیم برکت وهٔ چې په ډېره لږه موده کښې ټول اولس د خپلو ستونځو، کړمو او بد بختیو نه خبر شهٔ.

اوس وخت وهٔ چې اولس د یو لوے انقلاب د پاره تیار شهٔ او د ساحل په یوه چغه درست وطن د هر قسم قربانۍ د پاره تیار وهٔ. په دې حقله په سالار باندې وخت په وخت سخت حالات هم راغلي وو خو هغه د خپل پلار په شان او د هغهٔ د وصیت مطابق ډېر په عزم او حوصله مخ په وړاندې روان وهٔ. نهٔ ویرېدهٔ او نهٔ ستړے کېدهٔ. هغهٔ به هم ډېر په سوچ قدم کېښودهٔ او د هرې معاملې صلاح به ئې ساحل سره په نېټ کوله. هغوي د خپل تنظیم یو وېب سائټ هم جوړ کړے وهٔ او په دغه لړ کښې د ټولې دنیا پښتون افغان ځوان ګُول ته هغوي خپل پېغام رسولے وهٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم ټوك

د يوې اوږدې مسافرۍ نه پس ساحل يو ځل بيا د سالار او مور تر مينځه په خپل كور كښې ناست وۀ. د خپلې مسافرۍ او د دوي نه د جداۍ خبرې ئې كولې. او مور ئې په جامو كښې نۀ ځائيده، هغه نن ډيره خوشحاله وه. ولې به خوشحاله نۀ وه. هغې ساحل ته د زړۀ نه خپل زوے وئيلي وو او ساحل هم ډير په راستۍ د هغې د دغه مينې جواب وركړے وۀ.

يو سحر ساحل او سالار چې د نمانځۀ نه پس د جومات نه راوتل نو د چكر په غرض ئې د پټيو مخه ونيوله. په لاره سالار ساحل ته ووئيل چې سيمنار د پاره خو تيارے لرې كنه. دۀ ورته وئيل چې تيارے خو لرم خو پكار دا ده چې د وختنه لاړ شو. دغه شان هغوي دواړه كور ته واپس راغلل، د ناشتې نه پس روان شول. د رسيدو نه پس سالار ځينو ملګريو سره د ساحل پيژندګلو وكړه. په دې سيمنار كښې د مختلفو پارټيو، او د ژوند د نور شعبو سره تړلو خلقو نمائندګي موجوده وه چې مذهبي او كيڼ لاسي ډلې هم پكښې وې او سيكولر او ترقي پسند جماعتونه هم پكښې وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیمینار نمائندګانو ډېر په ازاد مټ د خپلو هدفونو او سیاسي مسلکونو اظهار وکړهٔ او هر چا د خپل نقطه نظر له لوري د خپل جماعت د عمل او کردار د خپلو رهبرانو د رهمنائۍ لوئۍ او بډائۍ بیانولې. د سیمینار ایجنډه په موجوده وخت کښې د نړۍ والې وروولۍ سره تګ په موضوع جوړه شوې وه خو اکثر ویناکونکیو خپلې ذاتي مسئلې رامخکښې کولې او اوږدهٔ اوږدهٔ تقریرونه به ئې کول. په اصل موضوع یا خو ډېر کسان پوهېدل نه یا د خفیه ایجنسو د "بوو" نه ویرېدل .

کله چې سالار ته د وینا دعوت ورکړے شهٔ نو هغهٔ اول ډېر په هنرمندۍ د خپل تنظیم تعارف وکړهٔ ، بیا ئې د هغې په کارکردګۍ رڼا واچوله او بیا ئې په لږه موده کښې په اولس کښې د دغه تنظیم د پیاوړي کېدو په حقله حقائق بیان کړل. د هغې نه وروستو ئې د ایجنډې مطابق خپل خیالات څرګند کړل او په حاضرینو ئې واضحه کړه چې کله مونږ ځان د نړۍ والې وروولۍ په صف کښې د یو ساهو او رسا اولس په توګه نهٔ وي معارفي کړے تر هغې پورې به نړۍ مونږ ته په شکمن نظر ګوري. دهٔ زیاته کړه چې هر کله مونږ د خپل کور نه د انصاف ابتدا نهٔ وي کړے نو تر هغې مونږ په نړۍ وال کچ د خپل حېثیت تعین نهٔ شو کولې . منافقت به پرېږدو او حقیقت به په خپله هم تسلیموو او خپل ملګري به هم په دې مجبورو و چې غېر جمهوري طرز عمل پرېږدي او د یویشتمې صدۍ د غوښتنو مطابق خپل کردار واضحه کړي. د سالار وینا کښې یوه خبره هم داسې نهٔ وه چې یا خو واضحه نهٔ وه یا ئې پرې ځوك پوهېدل نه او کهٔ چا پرې ځان نهٔ پوهوهٔ نو دغه به بیله خبره وه خو چې کله هغهٔ د افغانستان د قضیې په تاریخوار ترتیب رڼا واچوله نو د ډېرو "سپین روبو" تندي تراوهٔ شو. د ډېرو خلقو په خېټو کښې د ډالرو ګند ښکاره شهٔ. د دې نه علاوه هغهٔ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوم په تشریح او توضیح هم زبردسته رڼا واچوله او د پښتونخوا په تاریخي ، معاشي ، معاشرتي او تهذیبي اهمیت هم په زړهٔ پورې بحث وکړهٔ او کله چې ئې د پښتونخوا په تهذیب، تمدن او د دې ځائے د اولس په بې ارزۍ او نا سیالۍ خبرې کولې نو ډېرو کسانو په خپلو جذباتو قابو ونهٔ موندهٔ او د سترګو نه ئې اوښکې راپرېوتې۔

سالار په حاضرینو غږ وکړهٔ چې په دې لړ کښې په یو لوے بغاوت ، یو ژوندے بغاوت ، یو کوټلے بغاوت ، یو تریتب شوے بغاوت ، یو نر بغاوت ، یو بېدار بغاوت ، یو جاندار بغاوت ، یو شاندار بغاوت او یو پښتون بغاوت پکار وي ، پکار ده چې ټول اولس په یوه خلهٔ ، یو اواز ، یو قدم سره دغه بغاوت ته هرکلے ووایی ، نهٔ یواځې هر کلے ووائی بلکې د خپلې برخې جدوجهد پکښې هم سره ګډ کړي۔ دې وېنا سره د لاسونو داسې پړکا شروع شوه چې اواز ئې د استعماري قوتونو خوبونه حرام کړل۔

د دې نه پس چې کوم مقررین د وینا د پاره راغلهٔ نو د سالار به بیان شویو نکاتو ئې د رڼا اچولو کوشش وکړهٔ یا به ئې هغهٔ سره د اختلاف څهٔ قدرې بوڼدے کوشش وکړهٔ خو د ناستو خلقو له خوا به په رد عمل پوهه شو نو خبره به ئې تاو راتاو کړه۔

په دې سیمینار کښې د سالار شرکت او وېنا ډېرې ګټې تر لاسه کړې۔ د تقریب د ختمېدو نه پس د سالار نه صحافیان چاپېره شول او رنګ رنګ سوالونه ئې ترې نه کول شروع کړل۔ هغهٔ به هر صحافي ته ډېر په استقامت جواب ورکوهٔ او هغوي به ئې مطمئین کول۔ د ئو صحافي د سوال (تاسو مزید په دې ملك کښې اوسېدل نهٔ غواړئ) په جواب کښې وئیل چې ما چې په سټېج څهٔ وئیل هغه دومره په تفصیل سره وو چې ستا د دې سوال کولو هډو ضروت نهٔ محسوسیږي ، بېرته هم کهٔ دغه وېډیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکتلے شي نو تاسو ته به د ټولو سوالونو جوابونه څرګند شي ځکه چې ما د خپلې نظرئې او سوچ پوره احاطه کوونکي وينا کړې ده۔

د ډوډۍ او د مانځۀ د وقفې نه پس چې دوېم نشست شروع شۀ نو د وېنا د پاره اول دعوت ساحل له ورکړے شۀ چې د ګوند سر خېل دے او د انګلېنډ نه خپلې هلې ځلې جاري ساتي۔ هغۀ چې څنګه خپله وينا د دې شعر نه پېل کړه چې:

زما ځان زما د خپل قـام امانت دے

شروع کړے مې له جبره بغاوت دے

نو بعضې بنياد ګر مشران پاڅېدل چې مونږ له د خبرو نمبر نۀ راکولے کيږي او متنازعه خلق به راپاڅولے شي ، دغسې يو بل کس هم را اوچت شۀ او يوه هنګامه ئې جوړه کړه هنګامه چې نعره بازې او دست درازۍ ته ورسېده نو سيمينار سبوتاژ شۀ او مجبوراً ئې پرېس کانفرنس وکړۀ او هغه ټول حالات ئې په ګُته کړل چې دغه سيمينار کومو خلقو په خپلو ناوړه ارادو وران کړۀ او ګړبړے ئې پکښې پېدا کړۀ۔ په سبا له اخبارونو دغه پرېس کانفرنس په جلي سرخيو کښې چاپ کړۀ چې فائده ټوله دغه ګوند (Moment)ته ورسېده او کومې خبرې چې په په سيمينار کښې محدودو خلقو اورېدې نو هغه ډېرې په نمايان طور هر چا ته اورسېدې چې اخر د افغان اولس د خبرتيا د ګوند په ګټه تمامې شوې او دوي ته د ځوان اولس لا ډېره توجه راوګرځېده۔

له بلې خوا رجعت پسندو قوتونو هم د خپلو توپونو خلې د سالار ، ساحل او د دوي د ګوند په لور راوګرځولې او دوي ئې د سوشلشټ قوتونو اهلکار او بېرېخي ګڼل خو دوي ډېر په استقامت د دغه مخالفتونه برداشت کړل او ډېر په تدبر ئې ورته جواب وئېل۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم ټوك

ساحل چې د خپلو تنظيمي کارونو نه وزګار شۀ نو د مور په اجازت او د سالار په مشوره دوه درې ورځو د پاره د سېل په غرض د ابېټ اباد په لور دواړه وکوچېدل. په لاره ئې شپه په اټك کښې يو ملګري سره وکړه ځوك چې په انګلېنډ کښې دۀ سره يو ځاے پاتې کېدۀ نوم ئې کامل خان وۀ، نسلاً پښتون وۀ خو ډېره موده په اټك کښې د اوسېدو له کبله ئې پښتو ژبه هېره وه. ساحل به په انګلېنډ کښې هغۀ ته خپل تاريخي حېثيت او اهميت په ګُته کوۀ او دا بۀ ئې ورته وئيل چې اټك او ميا والي د پښتونخوا وطن برخې دي نه چې د پنجاب او دغه علاقو ته زمونږ په جُبش کښې قابضه پښتونخوا وئيلې کيږي لکه څنګه چې شمالي پښتونخوا، جنوبي پښتونخوا، مېنځنۍ پښتونخوا يا قبائيلي پښتونخوا او قابضه پښتونخوا. ساحل سالار ته د هغه ټولو مجلسونو او بحثونو ذکر وکړۀ چې په دغه لړ کښې به ئې کامل سره ذکر کوۀ. د کامل په رګونو کښې روانه وينه پُښتنته وينه وه. هغۀ کله هم د ساحل مخالفت په دې بنياد نۀ وۀ کړې چې ګڼي هغه له بدنيتۍ نه دا خبرې کوي بلکې د کله چې هغه په دې حقيقت پوهه شوے وۀ نو په سنجيده انداز کښې ئې دا فکر کوۀ چې دا وطن کوم چې پېرنګي د خپلو ناوړه عزائيمو د پاره په ټوټو وېشلے وۀ، يو ځاے کړي، خپل نوم پرې کېږدي او پښتو ئې د نصاب، عدالت، روزګار او سرکار ژبه وګرځي او د دې وطن په دولتونو د دې ځاے د اولس اختيار راولي او اولس له سياسي او معاشي ازادي ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساحل او سالار په لاره لاره ډېر مجلس وکړۀ او د سبېل د تلو په وخت هم د خپل کاره نه بې فکره، بې غوره او بې طمعې نۀ وو . ساحل سالار ته وئيل چې تا کوم نظم ليکلے ، ما ته دې ذکر کړے وۀ خو بيا سم نۀ شو نو کۀ درته ياد وي چې راته ئې واوروې . سالار جېب ته لاس کړۀ او خپل ليکلے تازه نظم ئې ساحل ته واوروۀ . سالار چې نظم شروع کړۀ نو ساحل موټر د سړك په غاړه د يوې ګورې ونې د لاندې اودروۀ وئيل ئې ستا د نظم نه خوند اخلم نو بيا به ځو ....

سالار نظم شروع کړۀ :

وطـــن رابانـــدې ګـــران لکـــه د مـــور لکـــه د پـــلار
زۀ غواړم چې ئې خپل کړمه هم واك او هم اختيار

د غرونـــو د ســـيندونو نـــه ئـــې ســـل ځلـــه شـــم ځـــار
افسوس چې مې اولس نۀ کړۀ تر اوسه چا بېدار

اې خـــاورې پښـــتنې يـــم ملامتـــه بـــه تـــر دې
تـــر ځـــو چـــې ازار نـــۀ کـــړم ځـــوك چـــې تـــا ســـاتي ازار

پـــه تـــا بانـــدې فـــدا يمـــه پـــه تـــا بانـــدې ژونـــدے
هـــم ســـتا د پـــاره وبـــه کـــړم پـــه ځـــان بانـــدې ناتـــار

زۀ تا سره خوشحال يمه په ښنګ کښې په مسکن
بغېر ستا نه هېڅ نۀ يمه کۀ ډېر شمه هوښيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مينه کښې کۀ ډېر شمه کولے رياضت
هم زۀ يم ستا د ننګ د لوے لښکر نامتو سالار

ساحل د نظم نه ډېر خوند واخستۀ او سالار له ئې ډېر داد ورکړۀ. دوي چې اټك ته اورسېدل نو کامل خان ئې انتظار کوۀ ځکه چې دوي د خپل راتګ نه هغه خبر کړې وۀ. کامل ورته نور مقامي ملګري هم راجمع کړي او دوي ته ئې ډېر د درناوي پروګرام جوړ کړے وۀ. اصل کښې ساحل او سالار د مسلسل سياسي کار نه ډېر ستړي شوي وو نو د دمه کېدو د پاره ئې د سېل لاره ونيوله خو دلته هم د خپل وطن مينې دوي په قلاره پرې نۀ ښودل او په اټك کښې هم دوي دغه مجلس ته چې د دوي په درناوي کښې راغونډ شوے وۀ وينا وکړه او د خپل وطن په تاريخ ، کلتور او مبړني لرغونتوب ئې ورته خبرې وکړې. د دغه مجلس اثر دا وشۀ چې دغه ملګريو دوي ته دلته د بيا راتلو دعوت ورکړۀ او دوي هم هوډ وکړۀ چې د خپلو نورو کارونو نه وزګار شي نو دلته به خامخا راځي او تنظيمي کار به هم وکوي.
نننے مجلس هم د دوي د ځان او د ملګريو د پاره يوه نادره موقع ئې د ملګريو سوالونو ته جوابونه وئيل.

سوال : د اسلامي سلطنت په اړه ستاسو څۀ فکر دے؟
جواب : ملګرو! د اسلامي رياست بنيادي تصور په اسلام کښې نشته لکه چې د نبی اخرزمان نه پس دغه تصور د قران يا حديث نه نۀ دے ثابت، د اسلام ابتدايي وخت ته مونږ اسلامي رياستي نظام وئيلې شو ځکه چې هغه وخت به ټولې فېصلې د وحي په صورت کښې کېدې خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبي علیه السلام د وفات نه پس چې د وحي سلسله ختمه شوه نو دغه تصور هم ورسره ختم شۀ. د ریاستي امورو د پاره د ادارو او د ادارو د سرمشر د انتخاب طریقه کار، ریاستي امور چلول او د رعایه په مینځ کښې مضبوط تعلق براقرار ساتل، حرب، قضا او بیت المال یا خزانه په هر دور کښې جدید سیاسي عمل دے چې په یو ځائے ودربدل ئې تاوان کښلے شي. د علم حصول، جدت ته اپروچ لرل د ملکونو ترمینځه تجارتي، سیاسي ، علمي او ادبي روابط قائمول ، خپل اولسي معیار جګول ، پسماندګي له مینځه وړل او ګاونډي هېوادونو سره ښۀ ګاونډېتوب جوړول د هر هېواد د خپل ضرورت مطابق سنجولے ، جوړولے او وده ورکولے شي چې په یو نظام کۀ هغۀ اسلامي وي ، کۀ سېکولر یا بل یو نظام وي په یو وخت په ټوله دنیا منل د عقل نه ماورا خبره ده ځکه چې د دنیا قامونه ورځ تر ورځه نوې نوې تجربې کوي په دې کښې کۀ څۀ خلق کښېني او په زړه شوخند وهي نو انجام به ئې یقیني طور سره تباهي وي. د دنیا په زړو مذهبونو کښې چې کله پورې ټېکداري سستم رائج وو نو معاشره په ځائے ولاړه وه خو کله هم چې ریاست د مذهب د غلامۍ نه ځان ازاد کړے دے نو د ژوند په هر مېدان کښې ترقي راغلے ده او دغه سلسله لا ولاړه نۀ ده. په دې کښې چې کومه معاشره یا کوم خاص فکر لرونکي طبقه د دغه زړې دائرې نه نۀ ده راوتې نو اولسونه ئې ذهني بیماران، بنیادګر ، خوار او زار دي. اسلام کله هم د داسې ریاست پېش بندي نۀ کوي چې پکښې انسانان د انسانانو غلامان وي، عقل او فکر شل وي او معاشره په ځائے ولاړه وي.

سوال: په عالمي او قامي ستونځو کښې د مېډیا څۀ رول پکار دے؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: انفارمشن مېډيا په اصل کښې د صنعتي دور پېداوار دے چې الېکټرانك او پرنټ مېډيا پکښې دواړه شاملې دي. دوي په ابتدا کښې اولس ته تش خبرونه رسول خو بيا ئې د بحثونه او تجويزونو ورکول شروع کړل او داسې علم او عقيده ئې د يو بل نه جدا جدا دائرو کښې ودرول. د اظهار د پاره يوه ازاده لاره په وجود کښې راغله. په جديده دنيا کښې د انفارمشن سهولتونو زياتېدو سره ئې وده هم وکړه خو بعضې رجعتي معاشرو کښې مېډيا کمزورې، ناتوانه او په ځان بدګمانه ده چې اولسونه ئې د خپل معاش په پست ترينه پوړۍ په ځان پورې حېران دريان ولاړ دي او نورې دنيا ته په حسرت حسرت ګوري.

نېمګړے يو حسرت چې د حسرت چا پوره نۀ کړۀ
حسرت د زړۀ حسرت ته په حسرت حسرت کتل

مېډيا د اولسونو په ترقۍ کښې يو مهم رول لوبوي او د هغوي د علمي ، اخلاقي ، روحاني او معاشي ودې د پاره کار کوي . د بد اخلاقۍ، کرپشن، اقرباپرورۍ مخ نيوے کوي او په هر هاغه چا تنقيد کوي څوك چې په ناوړه عمليات کښې ککړ وي. په کومو معاشرو کښې چې مېډيا اختيارمنه او ازاده وي هلته کۀ هر څومره هم طاقتور سړے ولې نۀ وي مېډيا ئې جهان ته مخامخ کوي. په قامي او عالمي ستونځو کښې مېډيا تور ته تور او سپين ته سپين وايي پکار ده چې مونږ هم د نورو ازادو قامي او خودمختاره اولسونو تقليد وکړو او زمونږ ځوانان بايد چې په تحريري کارونو کښې يو سترې وکړي او ځان د جهان د متمدنه قامونو په صف کښې اودروي ګني زمونږ قلمونه به همېشه په څو ټکو خرڅېږي او نيلامېږي او په حقيقت کښې هم داسې ده.

مېډيا د يو ملت په سياسي سېټ اپ کښې هم مثبت کردار ادا کوي ، رايې عامه هواروي او جهموري کلچر له وده ورکوي. کوم خلق چې مېډيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انډسټرۍ په توګه د زبړ صحافت په چوکاټ کښې پابنده ساتي دغه خلق خو ذاتي مفاد حاصل کړي ولې معاشره د پسماندګۍ کندې تر پړمخې پرېباسي ، مونږ هم له هغو خلقو نه يو کوم چې د مېډيا د ازادۍ نه محرومه دي او مېډيا د رياستي ادارو په غلامۍ مجبوره ده ـ يوه مخصوصه صحافتي ډله ئې د خود پرستۍ ، انانيت او نرګسيت ښکار ده ـ د دوي دغه کردار د يو بيمار تمدن نشاندهي کوي او د يو نفسياتي بيمار قوم په هم هغه حالت کښې د پاتې کېدو ذمه دار دي ، دا خلق په تاريخ کښې مجرمان دي، په اولس کښې مخ تورن دي او جهان کښې بې وقعته دي ـ

مېډيا په عالمي او قامي ستونځو کښې د يو مسيحا کردار ادا کوي خو هر کله چې خپله ذمه داري په احسنه توګه تر سره کړي ځکه چې مېډيا د يو اولس ورك او پټ صلاحيتونه ښکاروله ، روزوله او رنړوله شي ـ د فرسوده او ربړبدلي نظام نه انساني سوسائټي سوچه، ساهو ، سپېځلي او ځلنده مقام ته رسوله شي ـ په اولسونو کښې د برداشت ماده پېدا کولې، بحث ته دوام ورکولې او نتيجې اخذ کولې شي ـ دليل او برهان له وده ورکوله شي او د ډز او ټوپك مسلسل غندنه ، د قلم او کتاب حمايت د ښېګړې او ورورولۍ درس عام کوله شي ـ د فرسوده جاګيردارۍ او د هغې نه پېدا شوي قباحتونه له مينځه وړله شي خو دا کارونه هله ممکن دي چې مېډيا په اصلي معنو کښې خپل مقام ، حېثيت او مرتبه وپېژني نو بيا به د عالمي او قامي ستونځوي په حل کولو کښې مهم کردار ادا کړي ـ

سوال : په رياست کښې د عدليې د کردار په حقله تاسو څۀ وائئ، انصاف عام کول او يقيني کول به څنګه اسان او ممکن شي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب : په ترقي یافته دنیا کښې انصاف په عملي شکل کښې نافذ دے او د عدلیې حکم په هر چا یو شان لاګو دے ، د انصاف د ادارو د توهین تصور ئې له مینځه وړے دے چې درې بنیادي عوامل ئې دي :

1. د عدالت احترام
2. د منصفانو تقدس او د هغوي کردار
3. د منصف او انصاف غوښتونکي تر مینځه باهمي اعتماد

دا درې واړه توکي د دې خبرې ضمانت ورکوي چې ټول به د انصاف تقاضې پوره کوي ، د ذاتي مفاداتو نه به غوره وي ، د تعصب نه به پاك وي او د ملك ائین به د هر څۀ نه مقدم ګڼي ـ انساني اخلاقیات د جدید معاشرې په رغاونه کښې د خپلو روایاتو ساتنه ، د معاشرې د هر مکتبه فکر د ماهرانو ترمینځه باهمي روابط، باهمي احترام ، قوت برداشت ، ډائیلاګ او د نتائجو تسلیمول د انصاف بنیادي تقاضې دي ـ دغه تقاضې په خپل وخت او خپل حالت کښې په سالمه توګه منل ، د ملك هر وګړے د قانون په نظر کښې یو شان تسلیمول د عدل او انصاف د پاره دومره اهم دي لکه چې د بدن د پاره ساه ـ حکمران او عام وګړے به یو برابر وي ، توهین کۀ د عدالت وي کۀ د فرد یو هومره سزا ئې پکار ده ـ د جزا او سزا نظام به هم د تعصب نه پاك ، د جانبدارۍ نه ازاد او د جذباتو د اثر نه خالي وي ، هم دا به اصل انصاف وي ګڼې توهین که د عدالت وي ، کۀ د افرادو تاواني لوبه ده ـ

سوال : مذهبي خلق مدام دا وایي چې د دنیا اکثر ملکونه د اسلام خلاف دي ، تاسو دې باره کښې څۀ وائئ ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: ګران ملګریه! زمونږ په دغه طبقه کښې په ډېر اضطراب سره دا غلط فهمي ورځ تر ورځ سېوا کيږي چې مغربي ملکونه زمونږ خلاف دي ، اول خو د مغربي ملکونو دا خبره غلطه ده ځکه چې دا خو د جعرافيې حدونه دي څنګه چې بعضې ملکونه زمونږ په مغرب کښې دي ، داسې زمونږ ملك هم د ډېرو ملکونو د پاره په مغرب کښې دے نو ايا مونږ دغه ملکونو د پاره د دښمن حېثيت لرو ـ دوېمه خبره دا ده چې کهٔ څوك وايي چې دا ټول ملکونه زمونږ بر خلاف دي نو مونږ کښې خو به څهٔ مسئله نهٔ وي؟ زمونږ ديني طبقې د اولس په ذهنونو کښې دا خبره اچولې ده خو افسوس چې په صحي توګه دوي سره دا دې خبرې ثبوت او دليل نشته ـ په برطانيه يا د يورپ په نورو ملکونو کښې زمونږ مسلمانانو ته د مذهب او د کلچر ښهٔ پوره پوره ازادي او د خپل مذهب د تبلغياتو ورته هم ښه په جار د کولو اجازت دے نو په دې تناظر کښې وګورو نو دا يوه هسې پروپېګنډه ده چې د اصلاح يا د مخ نيوي ضرورت لري او بله خبره دا ده چې دا هم د اسلام د بنيادي تعليماتو خلاف خبره ده چې تر څو يوه خبره تحقيق ته نهٔ ده رسېدلې نو منل ئې نهٔ دي پکار نو غوره خبره دا ده چې زمونږ ځوان نسل داسې خبرو ته متوجه اوسي او په ناروا پروپېګنډو خپل وخت نهٔ خرابوي ـ دا منل هم يوه ګونه ضروري دي چې ښهٔ او خراب خلق په هر معاشره کښې وي ، بايد چې په دغه قسمه ملکونو کښې څوك متعصب مذهبي سړے وي چې په انفرادي توګه د هغهٔ خيالات د چا د مذهب باره کښې سم نو وي نو دا خو ځان له خبره ده ـ دغه قسمه خلق زمونږ تر مينځه هم کېدے شي او په نورو ملکونو کښې هم ـ بهر حال څوك هم د چا مذهب نهٔ شي خرابولے خو بنيادي خبره د برداشت ده ، پکار ده چې هر څوك د بل مذهب ته هم دومره احترام ولري لکه چې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب ته ئې لري ، بیا په یقین سره وئیلے کېدے شي چې د تصادم امکان پېدا نهٔ شي.

سوال: زمونږ ملګري چې د یو ازاد او خپلواك وطن خبره کوي نو دې د پاره مونږ څه تیارے لرو کنه ؟

جواب: ما دا خبره په نورو ډېرو ځایونو کښې هم کړې ده او زمونږ د جنبش ملګري په دې کښې هېڅ قسمه ابهام نهٔ محسوسوي چې د یو قام دپاره د ټولو نه ضروري خبره د هغوي خاوره ده چې د مور حېثیت لري ، او مور خلق په خپل انداز کښې پټه او مړه ساتي نه چې د بل په طاقت ئې ساتنه او پالنه کوي.

زمونږ تحریك د خپلو ابتدایي ورځو نه تېرېږي ، زمونږ ملګري ډېر په سنجیدګۍ د قامو مسائیلو نه نیولے تر قامي ازادۍ پورې ټولې ستونځې په نظرکښې ساتي ، سائنسي حل ئې لټوي او د دنیا د ټولو دانشورانو ، پوهانو او ازادي خوښوو اولسونو سره په تماس کښې دي ، د هغوي د تجربو نه استفاده، د هغوي نه د اخلاقي کومك تر لاسه کولو او په وخت د ضرورت د هغوي نه مرسته اخستل ټول هاغه اپشنز دي چې زمونږ ملګري ترې غافله نهٔ دي.

ژوندي قامونه د خپلو غلطیو نه زده کړه کوي او خپله لاره ، مزل ، تك او سفر د منزل په لوري ځان ته اسانوي او د خپل ذهني توان او توازن په کچ د خپلو ارمانو د سر ته رسول په لور چټك قدمونه اخلي.

د دې ځاے نه دوي سحر د ایبټ اباد په طرف روان شول .

ساحل ورته وئیل چې ملګریو په خدا ے یقین وکړئ چې زمونږ دا وطن د برطانیې نه هم ښائسته دے خو کاش چې هاغه شان قیادت ئې ونهٔ موندهٔ چې خپل وطن ازاد او اباد کړي. سالار ورته وئیل چې دا ظلم خو مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره برطانيې کړے دے چې دلته راغلي او مونږ ئې سياسي طور تس نس او تالا ترغه کړي يو. ساحل ورته وئيل چې زهٔ خو تاسو ته د برطانيې سر نهٔ وينځم خو يوه خبره ده چې هغوي دلته کوم نهري نظام، د پوليس نظام، عدالتي نظام، د ريلوې نظام او نور دفتري نظام جوړ کړے هغه يو بهترين نظام دے او مونږ ترې تر اوسه پورې استفاده کوو دا بيله خبره ده چې دغه نظامونه وروستو د چا لاس ته پاتې شول نو هغوي هاغسې ونهٔ چلولے شول. ټول سستم ئې د ګډوډي او ګړبړي سره مخامخ کړهٔ. شايد چې دا د دې خلقو د غلامانه ذهنيت اپروچ وهٔ چې د دغه نظامونه ئې د ښهٔ کېدو په ځاے تاوان سره مخامخ کړل او يو ګنجلك شکل ئې ورله ورکړهٔ ځکه خو د خلقو د ژوند معيار د زوال په لور روان دے. کامل د دهٔ د خبرو تائېد وکړهٔ او زياته ئې کړه چې مونږ هلته د دې ځاے اولس چې هلته د مسافرۍ ورځې تېروي ګورو نو ډېره منډه وهي ، ډېر همت کوي او دغه منډه او همت د برطانيې د اباديۍ په لړ کښې لوے رول لوبوي کهٔ د دغه همت او محنت لسمه برخه هم چا دلته په ايمانداري کار وکړهٔ نو لرې نهٔ ده چې دا وطن هم ګل او ګلزار شي. سا لار ورته وئيل چې مونږ عزم کړے دے چې اول به دلته اولس ته سياسي ازادي پېدا کوو او بيا به کهٔ خېر وهٔ خپل اولس ته د ښهٔ ژوند تېرولو هنر هم ورښايو خو کهٔ اولس دې کښې زمونږ کومك وکړي. کامل ورته وئيل چې اولس ته چا دغه درس نهٔ دے ورکړے ګني تاسو وکتل چې د اټك غوندې ځاے کښې چې تاسو خلقو ته مجلس وکړهٔ هغوي درسره څنګه ومنه؟ او د خوشحالۍ څرګندونه ئې وکړه او تاسو ته ئې بيا د راتلو دعوت هم در کړهٔ دا ولې ؟ دا ځکه چې تاسو رښتيا وئيل او رښتيا په زړهٔ کښې ځاے نيسي کهٔ زړهٔ د کاڼي ولې نهٔ وي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي په دې خبرو خبرو کښې ابېټ اباد ته اورسېدل. د ګاډي نه د کوزېدونه نه پس ساحل کېمره راواخسته اول ئې تصويرونه ويستل او بيا د هوټل په طرف روان شول. دوي په ابېټ اباد کښې دوه ورځې تېرې کړې او يوه شپه ئې په نتياګلۍ کښې وکړه. ساحل وئيل چې زړهٔ مې کيږي چې يو څو ورځې نورې هم تېرې کړو خو مونږ ته کار ډېر دے او وخت لږ دے نو دوي د ښهٔ ګرځېدو او سېل کولو نه پس واپس راروان شو.

ساحل يو وار بيا انګلېنډ ته لاړهٔ. هلته خپل کاروباري مصروفياتو سره سره په جهاني کچ د ګوند ملګريو سره اړيکې بيا د سره ونيولې. دا وار د دوي د ګوند ممبر شپ د نور کله نه په څو چنده زيات شهٔ او دوي هم په باقاعده ډول په پښتونخوا او افغانستان کښې به بيلو بيلو ښارونو کښې خپل دفترونه پرانستل او يو ترتيب ئې برابر کړهٔ. له دې علاوه ئې په تعليمي سکيمونو هم کار پېل کړهٔ او د سکالرشپ له لورې ګڼ شمېر ملګري مختلفو ملکونو ته ولېږل چې په نتيجه کښې يو ډېر تعليمي کېډر په وجود کښې راغے چې د دوي د انقلابي او فکر د ودې سبب وګرځېد.

نن په برطانيه کښې ساحل د ګلوبل اسلامک مومنټ ځوانانو ته په سيکولر ازم ليکچر ورکوهٔ. دهٔ وئيل:

"ګرانو ملګرو! زمونږ مذهبي خلقو سېکولرازم د الحاد، کفر او د بې دينۍ په شکل کښې اولس ته وړاندې کړے دے خو دا د جهالت نه ډک کوشش دے. لوے مسلمان مفکر ابن رشد د سېکولرازم مشر ګڼلے شي. دهٔ د ارسطو په فلسفه باندې داسې بحث کړے دے چې رښتياو ته د رسېدو د پاره دوه لارې دي، يو د مذهب لاره او دويمه د فلسفې لاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شان ابن رشد په ورومبي ځل په مسلمانه معاشره کښې فلسفه د مذهب نه جدا کړه او سېکولر نظر ئې وړاندې کړهٔ.

ملګرو! په جديد دور کښې د دې فکر وړومبے مشر د برطانيې مصنف جارج هولي اوك دے چا چې په 1846ء کښې د عيسايانو د مذهبي خلقو د تسلط او د مداخلت په دور کښې د دنياوي ستونځو حل په دنياوي فکر کښې پيش کړهٔ. دهٔ د دې خبرې وضاحت داسې کړے وهٔ چې سېکولر فکر دين د انسان نه لرې کوي نه بلکې د انساني فکر په انساني ژوند کښې ځاے پېدا کوي. جارج هولي اوك وايي چې سېکولرازم دا نهٔ وايي چې په مذهب کښې رڼا او هدايت شته يا نشته.

ملګرو! دا يو غلط فهمي ده چې سېکولر فکر د مذهب مخالفت کوي ، حقيقت دا دې چې سېکولر فکر د عملي ژوند د تجربو نه پېدا کيږي ، د مثال په توګه علم سېکولر دے، هنر ، کائنات او په کائنات کښې روان ټول قدرتي عمل د الله تعالیٰ د پېدا کولو باوجود هم سېکولر دي يعنې دا اصول کوم يو مذهب نه دي پېدا کړي ، د فطرت او د انسان په ژوند کښې داسې ډېر بې شمېره مسائل دي چې د هغې تعلق مذهب سره نشته او نهٔ د مذهب مخالفت کوي لکه د فطرت قانون ، فزکس ، طب ،نباتات، د مادي وسائلو د تنظيم طريقهٔ کار ، د جغرافيې حقائق ، د اولس تر مينځه بنيادي رابطې، د ذهن د کار کولو قانون او د حېواني ژوند قانون ، يعنې هغه ټول حقيقتونه چې دکومو تعلق د انساني مشاهدې او تجربې سره دے ، هر هغه خبرې او څيزونه چې په دين کښې ئې ذکر شوے دے هغه د ديني تعليماتو لُستو نه پس هم په صحيح توګه په کار نهٔ شي راوستې چې کله هم مونږ کومې انساني معاشرې يا د هغې ستونځې حل کوو نو مونږ د عقل او شعور نه کار اخلو، مثلاً قران کښې راغلي دي چې الله تعالیٰ مزکه او اسمان په شپږو ورځو کښې پېدا کړي دي خو دا خبره منلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره هم فلکيات، طبعيات، کشش ثقل او د کائنات نظريه اضافي يعنې د فطرت د قانون بې شمېره معلومات مونږ د انسان د عملي ژوند د مشاهدې نه تر لاسه کړي دي.

ملګرو! يو بل ځاے کښې الله تعالیٰ وايي چې ما فولاد پېدا کړي دي چې پکښې د انسان د پاره ډېرې ښېګړې دي. د سېکولر فکر عملي اطلاق په دې صورت کښې دا دے چې مونږ په غرونو کښې د فولاد کانې لټوو چې د غر د کنستو علم دے او مونږ د فولادو جوړولو جديد علم او هنر زده کوو چې پکښې مونږ د دهاتونو بنيادي اصول، د عناصرو د جوړښت اصول، د فولادو جوړولو د پاره د حدت قانون معلوم کړے دے ، دې نه علاوه يوه بله عملي شعبه يعنې برقي څېزونه او د هغې د جوړولو علم ، بيا مونږ د فولادو جوړولو علم، د کېميا علم، د برقي څېزونو د حدت پېدا کولو علم سره سره مونږ هنر هم يو ځاے کړو نو دې نه پس مونږ په کروړونو ټنونه فولاد پېدا کړو ، دې نه پس د فولادو د طاقت د ناپ کولو د پاره د پېمانې جوړولو علم بيا دا فولاد په کورونو، اسلحو او په ډېرو څېزونو کښې په مختلفو شکلونو کښې پکار راولو. دا شان نور هم بلا څېزونه پېدا کوواو ايجاد کوو، د علم او هنر زده کول د کوم مذهب مخالف نهٔ دے. دا خبره يقيني ده چې مونږ داسې ډېر عملي کارونه کوو چې د کوم مذهب په ضد نهٔ دي.

ملګرو! چې کومو سائنسدانانو او انجنيرانو دا علمونه او هنرونه دنيا ته وړاندې کړي دي نو هغوي په دې عمل کښې نهٔ مسلمانان وو، نهٔ عيسايان ، نهٔ هندوان او يهوديان وو . د دوي د ښهٔ ډېر محنت مقصد فولاد جوړول وو ، د مذهب مخالفت يا ملګرتيا نه وه.

يوه ورځ انټرنېټ کښې يو وېب سائټ باندې يو جذباتي مسلمان ځوان د فولادو د ايت ذکر کولو هغه ليکلي وو چې په جديد سائنس کښې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فولادو جوهري وزن ۵۶ دے او د هاغه ایاتونو شمېر هم ۵۶ دے نو د دې مثال په رڼا کښې ثابته شوه چې دا دین رښتونے دے چې د نن نه څوارلس سوه کاله وړاندې دا ایت راغلے وۀ ـ په دې فکر د اعتراض کولو نه مخکښې زۀ یوه بله خبره کول غواړم چې په ایت کښې د فولادو د جوړولو او د پېدا کولو هېڅ ذکر نشته چې په عملي کار او هنر کښې ترې نه مونږ ګټه واخلو ـ دا خبره چې د ایاتونو تعداد ۵۶ دے او په جدید سائنس کښې د فولادو جوهري وزن هم ۵۶ دے د فولادو پېدا کولو کښې زمونږ هېڅ مرسته نۀ کوي، دې نه علاوه په دې خبره کښې ابهام ډېر زیات دے چې قران کې سرۀ زر او سپین زر هم یاد شوي دي چې د لفظونو تعداد ئې د جوهري وزن سره هېڅ سمون نۀ خوري ـ مطلب دا چې دا نظر او فکر د جدید سائنس د قاعدې او فارمولې چې په قران کښې ئې ذکر راغلے دے نو دې نه علاوه دا نور هېڅ هم نۀ دي او نۀ څۀ ګټه لري ځکه چې په داسې خبرو مونږ انسان او علم ته هېڅ فائده نۀ شو رسولې خو هسې د وخت تاوان کوو ځکه چې تشو خبرو نه هېڅ نۀ جوړیږي ، عملي کار پکار دے ـ اکثر د یو مذهب خلق د بل مذهب خلقو دپاره مختلف دلیلونه ګوري چې خپل مذهب پرې غوره ثابت کړي ، صرف دغه ئې مقصد وي ـ د داسې قسمه اختلاف نه مسئلې جوړیږي ـ داسې قسمه انسانان د تعصب او منافقت نه ډك وي ـ

اکثر په ټیلي وژن کښې بعضې خلق د جدید سائنس جدید علمي انکشافات د قران د ایاتونو په رڼا کښې وړاندې کوي خو د دوي خیال یا دعوه تر کومه حده پورې سمه ده یا غلطه خو د دې مثالونو نه دا خبره څرګندیږي چې دا خلق په علمي کارنو کښې دلچسپي نۀ لري بلکې دا هر څۀ د خپلې عقیدې د پاره وړاندې کوي چې نورې عقیدې کمزورې ثابتې کړي ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو! زمونږ کائنات څومره لوے او خور وور دے خو تر اوسه پورې په زرګونو کالو کې د مذهب ښکدارانو يو ورکوټے شان څيز هم ايجاد نۀ کړۀ خو هر وخت دا خبره خامخا کوي چې څۀ دي نو په مذهب کښې دي ـ تر اوسه پورې چې څومره ايجادونه شوي دي او د انسان د خېر ښېګړې ، خوشحالۍ او سوکالۍ د پاره په کار راوستلے شوي دي دا ټول د سېکولر خلقو د محنت نتيجه ده او د مذهبي خلقو پکښې هېڅ قسمه برخه نشته ـ په دغه خلقو يو بل اعتراض هم کيږي چې په سېکولر حکومت کښې د مذهب بنياد ختميږي چې په کومو ملکونو کښې سېکولر نظام دے هلته په مذهب هېڅ قسمه پابندي نشته ، هلته څوك د مذهبي تعليماتو او تبليغاتو نه نۀ منع کوي ـ د دنيا په ډېرو ملکونو کښې اوس هم سېکولر حکومتونه شته چې هلته زياته ابادي دعيسايانو ده او چې کوم مسلمانان په دغه ملکونو کښې ژوند کوي هغوي باندې هم هېڅ قسمه مذهبي بنديز نشته خو مسلمانان په خپل ملك کښې د اقليتونو تبليغات نۀ مني او کۀ څوك ئې کوي نو دوي ئې وژني ـ برطانيه ، امريکا ، روس ، استرېليا او داسې نور هم بلها ملکونه دي چې په تبليغ کولو پکښې هېڅ قسمه پابندي نشته خو د افسوس خبره دا ده چې سعودي عرب ځان ته اسلامي او شرعي ملك وايي مګر هلته په تبليغ باندې پابندي ده ـ دې نه علاوه د سعودي عرب د بادشاه شکل او صوت غېر شرعي او غېر اسلامي دے ځکه چې په شريعت کښې د ږېرې دا انداز بيخي نشته ـ په اسلام کښې شهنشائيت نشته او په سعودي عرب کښې شهنشائيت دے ـ

دوستانو! په زوره مذهب نافذ کولو باندې دوي دا دليل ورکوي چې دا د الله تعالیٰ له خوا ورکړے شوے نظام دے او د دې په راوستلو کښې د انسان د مشورې ضرورت نشته ، په دې حواله ډېرو مليانو ليکل هم کړي دي چې د اسلامي نظام نه بغېر د دنيا ټول نظامونه غلط دي او دا به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زور ختمولے شي چې کله په زور او په قوت ټوله دنیا کښې اسلام راشي نو بیا به دا اصول خپل کړے شي چې "لا اکراه فی الدین" یعنې اول به په زور اسلامي نظام نافذ کړے شي او بیا به دا اصول خپل کړے شي چې په دین کښې جبر او زور نشته ـ داسې قسمه سوچ په عملي توګه ډېر کمزورے ، ناقص او تباه کونکے دے ـ په خپله د انبیاء مثال د دې خبرې تردید کوي کوم چې یو پېغمبر هم داسې نۀ دے راغلے چې د هغۀ دین د طاقت په ذریعه نافذ شوے وي ، هر رسول او پېغمبر به د تبلیغ او ترغیب په ذریعه خلق خپل دین ته راوستل خو دا اختیار به د انسان وۀ چې د نبی دعوت قبولوي او کنه ـ د حضرت یونس (ع) مثال په دغه سلسله کښې د اهمیت وړ دے ، د قران مطابق یونس (ع) د الله تعالیٰ نه دعا وکړه چې د دۀ قوم له دې سزا ورکړے شي یعنې الله تعالیٰ ئې په خپل قدرت تباه کړي ، او الله تعالیٰ ورسره دا دې خبرې وعده هم کړې وه چې د کومې سزا غوښتنه حضرت یونس(ع) د الله تعالیٰ نه کړې وۀ خو د هغه وخت خلقو توبه وېسته او الله تعالیٰ معاف کړل او سزا ئې ورله منسوخ کړه خو د دې باوجود یونس(ع) احتجاج وکړۀ او دغه احتجاج د دۀ دپاره د ازمېښت سبب وګرځېده او د الله تعالیٰ د سزا ښکار شۀ ځکه چې د الله تعالیٰ د حق دین د دعوت ورکونکي د پاره د صبر نه د کار اخستو حکم شوے دے ـ

په خپله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د نبوت او د دعوت په وخت کښې د الله نه د طاقت مطالبه نۀ ده کړې او نۀ ئې خلق د حکمران په حېثیت دین ته رابلل چې کومو خلقو سره ئې جنګونه شوي دي هغه د دنیاوي معاملاتو په معاهدو او د وعدو د خلاف ورزئ په وجه شوي دي ـ دا شان عیسیٰ (ع) ته هم ډېرې پرېشانۍ وې او د ډېرو تکلیفونو نه تېر شوے وۀ ـ رسول الله (ص) هم د ډېرو تکلیفونو سره مخ شوے وۀ خو دواړو د صبر نه کار اخستے وۀ ـ د نبی حکومت په هغه طریقه راتلے شۀ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلقو به ورسره اسلام ومنلو تر څو چې به خلقو اسلام نه منلو نو په دغه حالاتو کښې به د نبی د حکمران کېدو هېڅ شان نهٔ وهٔ ـ د مدينې خلقو رسول الله (ص) خپل بادشاه وګڼلو خو عيسیٰ (ع) دا حمايت تر لاسه نهٔ کړهٔ نو حکمران نهٔ شهٔ هغه بيله خبره ده چې کله يو قوم عيسائيت ومنلو نو د عيسايانو حکومتونه جوړ شو ـ

ملګرو! سېکولر ازم وايي چې مذهب دې روحاني او ذاتي ژوند پورې محدود کړے شي او د دنياوي کارونو د پاره دې دنياوي سوچ او عمل پکار راوستلے شي ـ اکثر مليان وايي چې اسلام د نورو مذهبونو نه غوره دے ځکه چې اسلام روحاني او دنياوي معاملاتو کښې خپله برخه لري او دې نه علاوه نور مذهبونه مکمل ضابطه حيات نهٔ لري خو ملګرو ! د دې استدلال څهٔ مضبوط بنياد نشته ، په قران کښې راغلي دي چې " لکم دينُکم ولي دين" يعنې ستاسو د پاره ستا او زما د پاره زما دين ـ

ملګريو! په امريکه، روس، فرانس، انګلينډ ، سپين ، اټلي، نيوزي لينډ ، کينډا او استريليا کښې عيسايان ډېر دي ، داسې هندوستان کښې هندوان ډېر دي ، په جاپان کښې بدھ مذهب والا ډېر دي خو په دې ملکونو کښې مذهب د رياست بنياد نهٔ دے ، هلته يو مذهب په بل مذهب باندې غوره نهٔ دے ـ هغوي د حکومت ټولې مهمې فېصلې په انساني عقل او شعور باندې حل کوي ـ په دې ملکونو کښې کله هم مذهب د مملکت بنياد نهٔ دے ګرځېدلے ـ په مسلمان ملکونو کښې ترکي، شام، عراق او عرب امارات کښې هم کوم مذهب د رياست بنياد نهٔ دے ـ تر دې چې اسرائيل هم ـ

په انساني تاريخ کښې د انساني عقل او شعور په ذريعه ډېرې فېصلې شوي دي کله چې عمر (رض) خالد بن وليد د خپلې عهدې نه لرې کړو نو دا څهٔ د قران يا د حديث خبره نهٔ وه ، داسې ډېرې خبرې په قران کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشته لکه چې فوج چرته ولېږلے شي، د فوځ سالار دې څوك وي ، تعداد به ئې څومره وي او د فوځي اهلكارو تنخواه به څومره وي ، د بيت المال نه به وظيفه چا چا له ورکړے کيږي ـ د قاضي د تقررئ معياد به څومره وي ـ په خپله د خليفه د وخت معياد به څومره وي ـ د خليفه کېدو طريقه كار ، د اهلكارو اختيارات او د نوي مسلمانانو د اقليتونو د پاره انتظام ، عالمي تعلقات، د عالمي تجارت انتظامات او داسې نور د بنيادي ژوند د سهولتونو ذكر په قران كښې په واضح توګه باندې نشته ـ دې خلقو خو دا دې خبرو د پاره قران نه حوالې هم ورنهٔ کړے شوې ـ دا خبره هم حقيقت ده چې احاديث د خلفائے راشدين د وخت نه پس راغونډ شوي دي د خليفه منتخب كولو د پاره هر ځل د دين په ځائے دنياوي طريقه كار خپل کړے شوے دے ـ د نبی(ع) د وفات نه پس د ابوبکر (رض) خليفه کېدل هم دنياوي طريقه وه ، د ابوبکر نه پس د هغهٔ و وصيت مطابق حضرت عمر(رض) خليفه کېدل ، هغه بيله خبره وه چې دې وصيت سره ډېرو اصحابو اختلاف کړے وهٔ ، د عمر په حق كښې د ابوبکر (رض) وصيت ، عمر (رض) چې شپږ كسان ئې مقرر کړل او ورته ئې ووئيل چې په درې ورځو كښې دننه دننه فېصله وکړئ چې څوك به خليفه وي چې پکښې د حضرت عثمان (رض) نوم تجويز شهٔ ـ د حضرت عمر(رض) د خليفهٔ رسول لقب بدول او د امير المومنين لقب خپلول هم دنياوي طريقه وه ؛ دې نه علاوه د حضرت عمر(رض) په دور كښې ډېرې فېصلې د عقل او شعور په بنياد شوي دي ، په يو كاركښې د حضرت علی (رض) نه د عمر (رض) مشوره اخستل هم د عقل په بنياد وه نهٔ چې د امام په حېثيت ، كهٔ عمر (رض) هغه امام ګڼلو نو بيا خو خلافت د علی (رض) حق وهٔ ـ د حضرت عمر(رض) ځوي (ابو شحامه) به جرم كښې په دوبم ځل په كوړو وهل او د قيد كولو فېصله عقلي وه ، د مغيره بن شعبه باندې د زنا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الزام په وخت کښې د عمر (رض) د ګواهانو نه تفصيلي پوښتنې هم د عقل په بنياد وې ، ځکه چې په قران کښې د زنا په باره کښې تشه ګواهي پکار ده ، نه چې تفصيل - د حضرت عثمان(رض) په وخت کښې په ډېرو انتظامي فېصلو باندې ډېر بزرګانو او اصحابه کرامو مخالفت کړے وۀ او دا مخالفت ډېر خطرناك حالات ته رسېدلے وۀ خو د امير په حېثيت حضرت عثمان (رض) خپلې فېصلې عملي کړې، مخالفينو د عثمان (رض) د فېصلو د پاره د بنی(ص) فېصلې په دليل کښې وړاندې کړې لکه د مروان په حواله ، او د اسلامي رياست ته د نقصان رسېدو دليل ئې هم وړاندې کړۀ خو حضرت عثمان(رض) دغه تحريك ته فتنه ووئيله او هېڅ قسمه زور ئې قبول نۀ کړۀ - حضرت عثمان (رض) د خليفه عهده پرېښودو مطالبه هم قبوله نۀ کړه او شهادت ته ئې ملا وتړله خو دا ټولې فېصلې ديني نه بلکې د عقل فېصلې وې - داسې قسمه صورت حال بل کوم خليفه ته نۀ وۀ پېښ شوے -

د حضرت عثمان (رض) د قاتلانو د ګرفتارۍ او د حواله کولو کومه غوښتنه چې معاويه (رض) د حضرت علی (رض) نه کړې وه او د اختلاف په صورت کښې ئې لس زره اصحابان شهيدان شوي وو، دغه کار نۀ مذهبي وو او ديني - په دې حقله زمونږ ملايانو کله هم په ممبر واضحه خبره نۀ ده کړې ځکه چې دا دنياوي معاملات وو او فېصلې ئې هم دنياوي وې - مونږ دغه فېصلو ته اجتهاد هم نۀ شو وئيلے ځکه چې د هر چا خپل خپل موقف وۀ - دې نه علاوه د علی (رض) او حضرت عائشه (رض) تر مينځه جنګ هم مذهبي او ديني جنګ نۀ وۀ - مونږ په دې کښې څۀ نۀ وايو خو زمونږ مُلايان وايي چې په دې کښې خبرې کول نۀ دي پکار حالانکې دا داسې قسمه خبرو نه قران څوك نۀ منع کوي - د تاريخ مطالعه او په هغې بحث يو سېکولر عمل دے چې مذهب ئې هم مخالفت نۀ کوي -

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر معاویه (رض) چې کله خپل ځوی ولی عهد ټاکلو نو په هغه وخت اصحابه کرام او تابعین ژوندي وو، د مخالفت باوجود هم هغهٔ فیصله وکړه چې یوه عقلي او سیاسي فیصله وه.

ملګرو! مونږ د سیکولر ازم په دې بحث کښې ډیرې مهمې نکتې ته ورسیدو. د وحي او نبوت نه جوړه شوې معاشره چې کله د حضرت محمد (ص) د وفات نه پس ختمه شوه نو وروستو ټولې فیصلې چې کومې شوي دي چا پرې بحث ونهٔ کړهٔ لکه چې د اجتهاد مفهوم څهٔ دے، د دې وجه څهٔ ده او د اجتهاد حق چا سره دے، کومو خلقو ته د مشورې اجازت دے؟

د حضرت ابوبکر (رض) حکمراني چې کومو خلقو نهٔ منله د دوي اعتراض په بنیادي توګه هم هغه وهٔ چې د نبی د وفات نه پس د نبوت دروازې بندې شوې دي نو د مرکزي حکومت تصور هم ختم شو. یعنې د نبی (ص) د وفات نه پس چې کوم حکومت جوړ شهٔ، او چا جوړ کړهٔ، د چا ترمینځه فیصله وشوه ځکه چې په قران کښې د نبی د وارث په کوم ځائے کښې ذکر نشته او نهٔ ئې طریقه کار شته. په دغه وخت د دغه اعتراضاتو حیثیت هم دنیاوي وهٔ، نه چې دیني لهذا دا فیصله عقلي وه چې د فیصلې حق چا ته حاصل دے. دا هم علمي خبره وه چې په دې فیصله د عمل کولو طریقه کار هم عقلي وو. د مدینې د خلقو ملګرتیا او د بعضې قبائیلو مخالفت هم په خپل خپل ځائے عقلي وهٔ. دا شان دې عقلي فیصلو ته وروستو مُلایانو د فقه حیثیت ورکړهٔ.

دې نه پس هم په دیني معاملاتو کښې چې کومې فیصلې شوي دي هغه هم د عقل په معیار شوي دي، عموماً په دنیاوي تجربو کښې. د عقل و خرد، خانداني زور او د قبائیلو په حمایت فیصلې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاریخ مشرانو د اولنو څلورو واړو خلفاحیثیت په علمي توګه مسلم ګڼلې دے او نورو اصحابه کرامو هم د دې خبرې اعتراف کړے دے خو د خلافت په وخت د علی (رض) مخالفت په دې وجه کېدهٔ چې د دهٔ عمر کم دے یا ئې تجربه نشته خو چې کله د علی (رض) په مقابله کښې خبره راغله نو بیا معاویه (رض) په علم او تجربه کښې د علی (رض) نه ډېر کمزورے وهٔ. یزید بن معاویه هم د امامانو نه په عمر او علم کښې کم وهٔ. د هغه وخت په ټاکلی معیار خو علی (رض) د خلافت نه پاتې شهٔ ولې د یزید په وخت کښې دغه معیار قطعي نظرانداز کړے شهٔ. د اجتهاد دغه تصور چې پکښې د مخصوصې طبقې ملګرتیا شامله وه ، دا فېصلې هېڅ کله هم اسلامي نهٔ وې بلکې سیاسي او دنیاوي وې.

اکثر مُلایان دا خبره کوي چې مونږ د اسلام اصل بنیاد یو او سلام زمونږ په وجه مضبوط دے خو دا خبره د کبر او غرور نه ډکه ده ، اسلام د کوم مُلا محتاجه نهٔ دے. دا سې قسمه خلق چرته نه چرته په کوم ځاے کښې یو ایت یا حدیث کښې د ځان د پاره اشاره یا دلیل پېدا کوي چې ځان له په معاشره کښې ځانګړے مقام پېدا کړي . دا قسمه بنیادګر په نورو مذهبونو کښې هم شته چې د مذهب په نوم دکانداري کوي او د اولس نه په مخلتفو نومونو سرمایه ترلاسه کوي. هم دې خلقو اسلام په څو څو ډلو او فرقو کښې تقسیم کړے دے خو چې کله ئې خپل ذاتي مفاد پېدا شي نو بیا خپل مینځ کښې ملګریتا کوي.

ملګریو! اسلام د مشورې اجازت هر چا ته ورکړے دے چې پکښې عام اولس هم برخه اخستے شي څکه چې د خپل قام ،وطن او ملت د پاره هر هغه سړے چې د عقل او شعور خاوند وي ، خپله رائې او تجویز وړاندې کولے شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو دا د سېکولر ازم اصول ، مقصد او منشا هم دا ده چې د ژوند په معاملاتو کښې دې هر یو کس د خپل عقل او دانش مطابق تجویز په تحریري یا تقریري توګه شامل کړي ، کهٔ رائې عامه ئې په حق وي او کهٔ په مخالفت کښې دغه به د تجویز په کمزورۍ یا خوبۍ دلالت کوي نهٔ چې د سېکولر ازم په کمزرۍ یا خوبۍ ، هم په دې وجه به د انسانانو ترمینځه یو تعلق ، ربط ، ذهني هم اهنګي او ورورلي قائمه وه ".

ساحل چې انګلینډ ته د تلو نه وړاندې کوم انسټیټیوټ جوړ کړے وهٔ هغه به ئې هم هاغه ملګري سنبالوهٔ او دغه ادارې ډېره ترقي وکړه ، یو لوے بلډنګ ئې ورله اخستې وهٔ او د ښار په ښو ادارو کښې چې اوس ئې باقاعده د کالج شکل اختیار کړے وهٔ ـ دلته روزلي شوي ځیني قابلان طالبعلمان د ساحل په مرسته ګڼو یورپي ملکونو ته هم تلي وو ـ د دغه ادارې معاملات او ذمه وارۍ چې زیاتې شوې نو ساحل سالار ته وئیل چې هغه دې ملګري سره په کار کښې کومك کوي خو د سالار بې شانه سیاسي سرګرمیو هغه دې ته جوړ نهٔ کړهٔ چې په دغه کار کښې دې هغوي سره لاس وکړي او نهٔ ساحل واپس د دې د پاره دلته راتلے شهٔ نو اداره ئې هغهٔ ته وسپارله او خپلې ذمه وارېانې ئې ترنه راغونډې کړې ـ

ساحل چې خپل کاروباري مسائل راغونډ کړل او تنظیم ئې فعال کړهٔ او په خپلو پښو ئې ودروهٔ نو یو وار بیا واپس راغلو ـ د راتلو نه مخکښې ئې سالار ته وئیلي وو چې د یو کور اخستو د پاره چرته پراپرټي ډیلر سره خبره وکړي ـ ساحل چې رارسېدهٔ نو سالار د یو ښهٔ کور بندوبست کړے وهٔ چې د ښار په ماډل ټاون کښې یو ښائسته بنګله وه ـ د ساحل د رارسېدو په دربمه ورځ ګلالۍ، د ګلالۍ مور او د سالار نیا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي ماډل په يو موټر کښې د بنګلې مخې ته کوزې شوې. ګلالۍ اول سالار ته او بيا ساحل ته لاندې باندې وکتل بيا ئې د بنګلې په ور نظر واچوهٔ او خپلې پښتنې اوښکې ئې د خپلې لوپټې په پلو وچې کړې. سالار او ساحل ئې دواړه ځان ته رانزدې کړل لکه چې ګل ته ووائي چې ما تا سره کړے لوظ پوره کړهٔ ، وګوره کنه تا ما له يو سالار راکړے وهٔ ما ورسره دوېم هم وپالهٔ. تا ما ته وئيلي وو چې تهٔ پښتنه ئې زما د امانت خيال به ساتې ، هو زهٔ پښتنه يم ما ستا د امانت خيال وساتهٔ. هن کهٔ يقين دې نهٔ راځي نو دا وګوره..... ... دا سالار او دغه ساحل او په وار وار ئې دواړه ښکل کړهٔ د بنګلې په درشل ئې خپله پښه ورواړوله لکه چې يوې نوې دنيا ته داخله شوې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم ټوك

يوه ورځ سالار د كور نه په يو سياسي پروګرام كښې د ګډون د پاره ووتهٔ چې په لاره كښې ترهه ګرو په ټارګټ كېلنګ كښې سره د درېو ملګريو شهيد كړهٔ ځكه چې سالار د څهٔ مودې راهسې د دې خلقو د سترګو ازغے وهٔ ، د تنظيم ملګريو د ساحل په مشرتابهٔ كښې په ټوله پښتونخوا كښې مظاهرې وكړې او په خپلو نعرو كښې به ئې د دې خبرې څرګندونه كوله چې مونږ د مرګ نه نهٔ ويرېږو او تر اخره پورې به د خپل وطن د خپلواكۍ د پاره ځان هرې قربانۍ ته چمتو ساتو .
د ساحل د مرګ نه پوره يوه مياشت پس د تنظيم ملګريو د سالار د مرګ د غندنې د پاره يو سيمينار راجوړ كړهٔ چې پكښې د لر او بر پښتونخوا وطن ډېرو مشرانو قام پرستو برخه واخسته . دې نه علاوه په دې غونډه كښې ډاكټرانو، وكيلانو، اديبانو، بزګرو او طالبعلمانو ګډون وكړهٔ . سيمينار كښې ويناوالو د سالار په سياسي ، سماجي او ادبي ژوند باندې رڼا واچوله او ټولو په ښهٔ ټكو ياد كړهٔ . د دغه ناروا كار غندنه ئې په صفا ټكو كښې وكړه خو چې كله ساحل د وينا د پاره راوغوښتے شهٔ نو په حال كښې ناستو خلقو په ډېر درناوي هغهٔ ته هركلے وئيل . هغهٔ د خداے د لوئې نامې نه د خپلو خبرو اغاز وكړهٔ او وئيل ئې " زما ګرانو ننګيالو پښتنو، خوېندو وروڼو، مشرانو ، همځولو او كشرانو ټول سترې مهٔ شئ . نن ورځ د سالار خان شهيد په ياد كښې نمانځلې كيږي خو د سالار خان سره سره زمونږ د ډېرو معلومو او نامعلومو شهيدانو د خپلواكۍ د پاره خپل ځانونه قربان كړل او زمونږ د ټولو هم مرام دے چې د وطن د ښادۍ او ابادۍ د پاره د هيڅ قسمه قربانۍ نه ځان ونهٔ ژغورو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي نه وړاندې زما پلار ګل خان سره هم دې خلقو ډېر ظلم کړے وۀ ،د هغۀ هلې ځلې او قربانۍ د چا نه پټې نۀ دي، ګرانو ملګريو! د ډېرې مودې راهسې زمونږ په لر او بر وطن کښې چې کوم اور بل دے نو په دې کښې د دنيا يو ملك هم زمونږ د ښېګړې د پاره غږ اوچت نۀ کړۀ او نۀ ئې په اقوام متحده کښې کوم قرارداد وړاندې کړۀ خو کۀ هر څۀ وي خو مونږ به د خپلو معلومو نامعلومو شهيدانو دا قرض خلاصوو. ګرانو ملګريو! نن سبا جديد دور دے او د وخت نوې نوې تقاضې دي ـ په اوسني وخت کښې خپلواکي د هر انسان حق دے ، ملګريو! مونږ ازاد وطن د خپل غريب اولس د پاره غواړو او دې د پاره ئې نۀ غواړو چې سبا له دې د سرمايه دارو په لاسونو کښې زمونږ د وطن واك او اختيار وي ، معنیٰ دا چې مونږ د يو غلامۍ نه ځان خلاصوو نو هسې نه چې په بله غلامۍ کښې راګېر شو ـ نن مونږ د غلامانو غلامان يو سبا به زمونږ اولس د خانانو او سرمايه دارو غلام وي ـ نن سبا چې څوك هم د پښتون سياست چغه وهي نو د دوي ګوندونه هم ميراثي دي چې پلار ئې مړ شي نو زوے به ئې د ګوند مشر شي، په دې وطن کښې زمونږ ژبه ، کلتور ، وسائل او تاريخ هم غلام دے او زمونږ د اولس ذهنونه ئې هم غلامان کړي دي چې ډېره خطرناکه خبره ده ـ د دنيا کوم کتاب کښې راغلي دي چې زمونږ پښتو به د دفتر ، سکول او عدالت ژبه نۀ وي ، مونږ د دنيا د نورو ژبو نه هم انکار نۀ کوو ، پښتانۀ دې د دنيا ټولې ژبې زده کړي خو پښتو به زمونږ د وطن ژبه وي او پښتو يواځې ژبه نه بلکې پښتو ځان له يو قانون هم دے ـ ملګريو! د ډېر مودې راسې زمونږ جوماتونه، حجرې ، بازارونه، کارخانې، او کورونه په زرګونو تعداد کښې په بمونو والوځولے شول چې پکښې بې شمېره بې ګناه پښتانۀ شهيدان شول ، تر دې چې دښمن زمونږ د مشرانو مقبرې هم په بمونو تباه کړې، اخر مونږ له چا سره دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم کړے دے چې دوي ئې مونږ سره کوي په تېرو څلوېښتو کالو کښې داسې ورځ نۀ ده راغلې چې په لر او بر وطن کښې بم چاودنه نۀ ده شوې. هره ورځ زمونږ په وطن کښې ماتم وي. زمونږ خوېندې مېندې ، ځوانان او ماشومان محفوظ نۀ دي. زمونږ بنيادي ضرورتونه دلته نۀ پوره کېږي ، زمونږ په لکونو افغانان شهيدان شول ، بې شمېره معذوره شول ، زمونږ خوېندې مېندې کونډې شوې او ماشومان يتيمانان شول او لا بيا هم زمونږ دښمن زمونږ شکل دنيا ته د وحشي او ترهه ګر په شکل کښې وړاندې کوي خو افسوس چې دلته زمونږ په وطن کښې کومه بربنډه لوبه روانه ده نو د اسلام په نوم روانه ده، د پنجاب جوماتونه ، سکولونه او بازارونه ټول محفوظ دي ، زمونږ په وطن کښې څومره بربادي وشوه خو د پنجاب په هيره منډۍ کښې يوه پټاخه هم ډز نۀ شوه ، دا څنګه اسلام دے ، ملګريو! زۀ نن ټولو سياسي ګوندونو ته چې پښتانۀ ئې مشران دي دا وايم چې راځئ منافقت به پرېږدو او په قران به قسم وخورو چې حقيقت څۀ دے ، د مذهب ټېکداران به په قران لاس ږدي چې زما بجلي، اوبۀ ، تېل ، ګېس ، کوئله او نور وسائل د اسلام په رڼا کښې زمونږ د بچو حق دے کۀ د پنجابي د بچو، زمونږ بچي په ډېرانونو کباړ ټولوي او دوي دې پرې مزې کوي، ملګريو ! زمونږ د تنظيم په منشور کښې داسې يوه خبره هم نشته چې د اسلام د اصولو نه خلاف وي. ملګريو! افغانستان هم لکه عرب، ايران، روس ، چين ، امريکا ، هندوستان يا د دنيا نورو ملکونو په شان دا حق لري چې خپل ازاد وطن ئې وي خپل بېرغ ئې وي او خپل قانون ئې وي. دا ټول ملکونه به د افغانستان استقلال ته احترام لري ، د افغانستان په چارو کښې به څوك هم ګُتې نۀ وهي. ملګريو! دا کوم ظلم چې مونږ سره روان دے نو په داسې حالاتو کښې به پښتانۀ بغاوت نۀ کوي نو څۀ به کوي. مونږ سره د بغاوت نه بغېر بله لاره نشته ، کۀ زمونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق غوښتو کوم ملك ورانېږي نو خداے دې وکړي چې سبا سحر وران شي ـ ملګريو! نن وخت د سيالۍ دے، دلته د هر څۀ حساب کيږي ، زمونږ چې څومره پښتانۀ شهيدان شول او کوم معذوره شو او داسې چې څومره جوماتونه ، بازارونه او حجرې تباه کړې شوې، د دې حساب او شمېر معلوم دے ، وخت به راشي چې مونږ به دښمن سره د افغانانو د وينې د يو يو څاڅکي حساب کوو ـ مونږ هيڅا ته خپل بدل نۀ پرېږدو ـ په اوسني وخت کښې دښمن زمونږ اولس په ډېرو شکلونو کښې تقسيم کړے دے ، تر څو چې مونږ خپل پښتانۀ د شعور په لار نۀ وي پوهه کړي او ټول مو په يو اتفاق نۀ وي راغونډ کړي نو ډېر ګرانه ده چې مونږ ګټه تر لاسه کړو ـ بايد چې سياسي پارټۍ زمونږ جرنلستان او اديبان اولس کښې شعور پېدا کړي او خپل اصل دوست او دښمن ورته په ګُته کړي ـ ملګريو! زمونږ بغاوت د خپلواکۍ سره د رواياتي نېشلزم نه ، رواياتي مذهب نه، رواياتي سياست او رواياتي ادب هم دے ، مونږ به د نوي دور نوو تقاضو په بنياد کار کوو ـ نن سبا د انټرنېټ دور دے او مونږ له پکار دي چې د ژوند په هر اړخ کار وکړو ـ

ملګريو! زمونږ په بربادۍ کښې د پنجاب سره سره سعودي عرب ، چين ، امريکا او ايران هم سره د نورو ملکونو شامل دي خو وخت به راشي چې د هر يې خبرې تپوس به ترې نه کوو ـ ملګريو ! نن خوشحاله يم چې زمونږ خوېندې هم سرو سره د قام د خدمت او پوهولو د پاره خپلې هلې ځلې کوي ځکه چې ښځو په سياست او په جنګ کښې ډېر لوے کردار وي ـ ملګريو! کۀ د وطن وسائل تر لاسه کړے شي نو زمونږ په وطن کښې غريبي او ناچاري نشته "

ساحل خپله وينا په دې شعر ختمه کړه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتونستان کۀ مي په وينو ازاديږي
هر يو ډز دې هم زما سينه غلبېل کا
دې نه پس يو ځوان ته دعوت ورکړے شۀ چې خپل نظم ناستو خلقو ته وړاندې کړي. ځوان د مشرانو په اجازه خپل نظم واوروۀ :

خدايــــه ډېــــر کــــۀ خطاکــــار يــــم
ســــتا د رحــــم امېــــدوار يــــم

چــــې منــــونکے د احــــد يــــم
او مئــــين پــــه محمــــد يــــم
زۀ کــــۀ نېــــك يمــــه کــــۀ بــــد يــــم
خــــو قائــــل د لــــم يلــــد يــــم
هــــم ازل يــــم هــــم ابــــد يــــم
د پښــــتون د مينــــې حــــد يــــم

زۀ د خپــــل اولــــس پکــــار يــــم
ســــتا د رحــــم امېــــدوار يــــم

خدايــــه مــــل مــــې د خپــــل ځــــان کــــړه
او مضــــبوط زمــــا ايمــــان کــــړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د مینې لوې اسمان کړه
ما ربښتونې نر افغان کړه
زما تول وطن ودان کړه
ښاد اباد افغانستان کړه

ستا نه کله په انکار یم
ستا د رحم امېدوار یم
ما پښتون ، ما مسلمان کړه
ما د لوې خصلت انسان کړه
زما تول بچي نران کړه
هر مشکل زما اسان کړه
جوړ زما پښتونستان کړه
او دشمن له مې طوفان کړه

زۀ په طمع د بهار یم
ستا د رحم امېدوار یم

ما د ننګ په لار روان کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مـــا فـــاتح د هـــر مېـــدان کـــړه
مـــا ملګـــرے د انســـان کـــړه
مـــا د خپـــل جانـــان جانـــان کـــړه
مـــا د خپـــل چمـــن باغبـــان کـــړه
ځلنـــده مـــې پـــه جهـــان کـــړه

ارشـــد دې تـــه بـــې قـــرار يـــم
ســـتا د رحـــم امېـــدوار يـــم

***

ښاغلي ارشد خليل پښتو ادب کښې ځان د يو شاعر په حېثيت هغه وخت معارفي کړۀ چې د "اوښکې" په نوم ئې خپله وړومبۍ شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا دے د يو ناول نګار په صورت کښې د خپل "بغاوت" سره د پښتو ژبې په ډاډ پښتون اولس ته مخامخ دے. هغه ځان ته لېونے افغان وايي او دا بغاوت ئې د دغه لېونتوب ائينه ده. دا ائينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره صفا ده او څومره ګرد الوده ده، دا پته د دې کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګېدے شي خو تر کومه چې په ادب کښې د سنجیدګۍ تعلق دے نو د ښاغلي ارشد خلیل همځولي لیکوال لا د خپلو قلبي وارداتو د حصار نه نهٔ دي راوتي او دے د ځوانۍ په دې ډګر هم د خپل قام غم خوري۔ اوس د قام خوښه ده چې د دهٔ دې زیار ته په کوم نظر ګوري۔ بغاوت د ښاغلي ارشد خلیل وړومبے ناول دے ، د تجربې ، مطالعې او مشاهدې حسي اداراك او صلاحیت ئې لا زیاتې ودې ته چمتو ښکاري چې په راتلونکي وخت کښې د یو ښهٔ ادیب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د یو ځلنده ستورې ئې ځل یقیني دے۔ مونږ ورته په طمع یو۔

سلېمان کامل

مردان

۴م اکتوبر۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساقلي ارشد خلیل پښتو ادب کښې خان د یو شاعر په حیثیت هغه وخت معارفي کړا چې د ''اوسکي'' په نوم ئې خپله وروميې شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا د ے د یو ناول نګار په صورت کښې د خپل ''بغاوت'' سره د پښتو ژبې په ولاړ پښتون اولس ته مخامخ د ے . هغه خان ته لیونے افغان وايي او دا بغاوت ئې د دغه لیونتوب اثبه ده . دا آئینه خومره صفا ده او خومره ګرد الوده ده . دا پته د دې کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګیدے شي خو زه ګومه چې په ادب کښې د سنجیدګۍ تعلق دے نو د ساقلي ارشد خلیل همخولي لیکوال لا د خپلو قلبي وارداتو د حصار نه نه دي راوتي او د ے د خوانۍ په دې ډګر هم د خپل قام غم خوري . اوس د قام خوښه ده چې د ده دې دربار ته په کوم نظر ګوري . بغاوت د ساقلي ارشد خلیل وروميے ناول دے . . د تجربې ، مطالعې او مشاهدې حس ادراك او صلاحیت ئې لا زیاتي ودې ته چمتو سکاري چې په راتلونکي وخت کښې د یو ښه ادیب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د یو ځلنده ستوري ئې ځل یقیني د ے . موږ ورته په طمع یو .

سلیمان اکاخیل

مردان

۴م اکتوبر ۲۰۱۲ء

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library